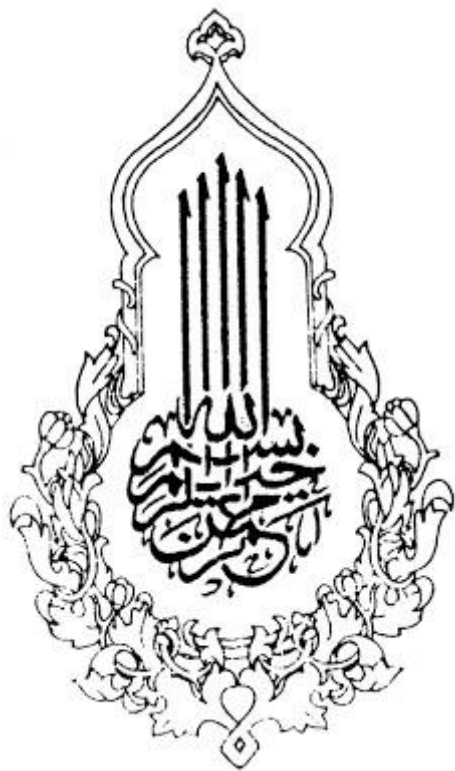

د سرو زرو کرښې

راټولونه او ژباړه: انډيال ساپي

کال ۲۰۱۷م
Ketabton.com

د کتاب خانگړنې

د کتاب نوم: د سرو زرو کړنې

راتولونه او ژباړه: انديال ساپی

کمپوز: ژباړن

چاپ کال: ناچاپ

چاپ شمیر: ۰۰

خپرنډوی: ریان ټولگټې اسلامي کتابتون

سـرـيـزه

د سرو زرو کړنښې هغه نقل شوې ټولگيې ويناوې، لنډې او تاثير ناکې کلمې دي چې په يوه کلکه رایه او سمه پرېکړه مشتملې دي، چې د تجربې، زيرکتيا کارونو د پوهاوې او جريانه زېږديدلې دي.

د پند، حکمت او غوره ويناوې په غالبه توگه له عقلمند او پوهه انسان څخه صادرېږي چې تجربو زيرک کړی وي او د مېړانې نښه يې پرې لگولې وي.

حکمتونه او غوره ويناوې په بشري نفسونو غښتلی تاثير لري ، انسان فضيلت او غوره والي ته هڅوي او د هغه نښې ورته ښکاره کوي ، د هغې ترلاسه کولو ته يې رابولي او په خپلولو کې يې ورسره مرسته کوي.

دا ځکه چې غوره ويناوې د عقل زېږنده، د تجربې ثمره او د فکر نچور دی.

مونږ ته د صحابو، تابعينو، علماوو، دين د امامانو او مخکنيو پوهانو څخه ډېرې ټولگيې ويناوې او گټور وصيتونه راپاتی دي چې د ټولنې په اصلاح، سمون، هوساينه، سرلورې او

د سرو زرو کړنښې

{ ۲ }

ژوند د چارو په برياليتوب کې له مونږ سره مرسته کوي، او راته د يو روښانه او روڼ راتلونکي په لور د مثال په څير لار ښايي، چې د ټولو راټولول ناشوني کار دی خو مونږ هڅه کوو ترڅو پدې ټولگه کې ترې د خپل توان په اندازه ځينې نمونې ذکر کړو.

په پای کې د الله جل جلاله څخه سوال کوم چې دغه کوچنی عمل د ليکوال او لوستونکو د ثواب سبب وگرځوي.

انديال ساپی

اسلامي پوهنتون مدينه منوره

۲۰۱۸/۳/۳۰م

خپلی پتی چارې مو اصلاح کړئ:

امام ابن القیم - رحمه الله - وایي:

• څوک چې خپلی پتی کړنې سمی کړي، الله تعالی به یې ښکاره چارې سمی کړي.

• څوک چې د خپل ځان او خپل رب ترمنځ اصلاح وکړي الله جل جلاله به دده او خلکو ترمنځ اصلاح وکړي.

• څوک چې د اخرت لپاره عمل وکړي الله جل جلاله به یې د دنیا اړتیاوې پوره کړي.

ستره جفا:

ابن حبان رحمه الله وایي:

" له دوستی وروسته دښمنی ستره جفا او تیروتنه ده، عقلمند ته یې کول ندې پکار، که چیرته وخت مو د هغی سپریدولو ته اړ کړي نو د سولی لپاره لار پرېږدئ".

روضة العقلاء (۱۰۲).

مسافر څوک دی؟

ترکمانی الحنفی رحمه الله وایي: « مسافر ی او ناشناوالی له کورنی او

د سرو زرو کرښې

{ ٤ }

هیواد څخه لریوالی او له یو ځای څخه بل ځای ته سفر کول ندې،
بلکی مسافر هغه څوک دی چې په قران او سنت عمل کوي او
داسې څوک نه مومی چې پدې لاره کې ورسره مرسته وکړي، د
خلکو ترمنځ ناشنا وي خو الله جل جلاله او د هغه رسول ته نږدې
وي.»

اللمع في البدع والحوادث (٥٨٤).

د جومات پابند اوسئ:

سلمان فارسي أبو الدرداء ته وليکل، رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا:

ای وروره!

دجومات پابند اوسه، يقينا ما له رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
څخه اوریدلی دی چې فرمايل يې: "جومات د هر تقواداره او
پرهيزگاره کور دی".

بزارروایت کړی (٢٥٤٩)، وگوره "السلسلة الصحيحة" للألباني
(٧١٦).

د اخلاقو ارزښت:

که په عبادت کې دی کمی هر څومره وي، خو په اخلاقو کې کمی مه کوه، شاید اخلاق دی لوړو جنتونو ته د ننوتلو کیلی شي.

بد ورور:

ابن حبان رحمه الله وايي:

ورورڼه د سختی او اړتیا په وخت پیژندل کیږي، ځکه په راحت کې خو ټول خلک دوستان وي، بدترین ورورڼه هغه دی چې د تکلیف او ضرورت په وخت کې خپل ورور ذلیل او رسوا کوي. روضة العقلاء (۲۲۱).

کیسه:

د والدینو سره نیکی او چلند هغه کیسه ده چې ته یې لیکونکي یې، او بچیان به دی له تا وروسته نورو ته نقلوي، نو د کیسی لیکل دی په سمه توګه وکړه.

د الفاظو سم انتخاب:

که چیرته ووايي: چې نیمه ټولنه بده او ناکامه ده نو ټول په غوسه کیږي.

د سرو زرو کړنښې

{ ٦ }

خو که ووايې: چې نیمه ټولنه بريالی ده نو ټول دی وياړي.
داوړه جملې يوه معنی لري،
خبرې دی په سمه توگه انتخاب کړه تر څو پيغام دی تر نورو
ورسي.

درب او بنده ترمنځ يې اړيکه:

د مسلمان لپاره دوه پردی دي:

- لومړی: دده او درب ترمنځ.
- دوهمه: دده او دخلکو ترمنځ.

څوک چې هغه پرده ماته کړی چې دده او درب ترمنځ ده، الله
جل جلاله به هغه پرده لیری کړي چې دده او دخلکو ترمنځ ده.

د لیدو مخکی مو رب راضی کړئ:

د مؤمن لپار رب شته چې ورسره مخامخ کيږي به، او کور دی
چې په کې اوسیدری به، نو ده ته پکار دی چې خپل رب له لیدو
مخکې راضی کړي، او خپل کور له ورتلو مخ کې ودان کړي.

د وخت ضائع کول له مرگ ډیر زیان لري:

د وخت ضایع کول له مرگ څخه زیات سخت دی، ځکه وخت ضائع کول دی د الله تعالی او د اخرت څخه جلا کوی او مرگ د دنیا او دنیا د خلکو جلا کوي.

د دنیا ارزښت:

دنیا له پیل څخه تر پای د یوساعت په غم نه ارزى ، نو بیا د ټول عمر غم کول څنگه دی

خوښ او ناخوښه:

د نن ورځی خوښ شیان سبا ته ناخوښه او تکلیف وي، او د نن ورځی ناخوښه شیان سبا ته راحت او خوښ وي.

د دنیا ستره بریا:

په دنیا کې ستره بریا دا ده چې خپل ځان هر وخت په هغه څه مشغول کړئ چې دهغه لپاره مناسب او په اخرت کې ورته گټه لري.

عقلمندي:

څرنگه عقلمند دی هغه څوک چې جنت د یو ساعت په شهوت

پلوري

د الله جلا جلاله عظمت:

د چا په زړه کې چې د الله تعالی لویې او عظمت وی ترڅو د هغه
نافرمانی ونه کړي، الله جل جلاله به یې د خلکو په زړونو کې
عزتمند کړي ترڅو یې ذلیل نه کړي.

دری شیان د اخرت د ثواب پرته په دنیا کې هم گټه لري:

- حج کول بیوزلی او غربت ختموي.
- صدقه کول د مصیبت مخه نیسي.
- نیکی او ښیگره کول عمر زیتوي.

دری شیان بیرته نه راستنیري:

- خبره چې له خولی ووځي.
- غشی چې له لیندی ووځي.
- او وخت چې تیر شي.

څلور شيان مو څلورو ته رسوي:

- چوپتيا مو سلامتيا ته رسوي.
- نيکي او ښيگړه مو عزت ته رسوي.
- سخا مو سرلوړي ته رسوي.
- شکر ويستل مو د نعمتونو زياتوالي ته رسوي.

د قدرت شکرانه:

کله چې په دښمن برلاسي شوي، نو هغه ته ښه د خپل برلاسيوت شکرانه وگرځوه.

ريښتني ويار:

دا ويار ندي چې ځواکمن راوپرځوي، بلکې ويار دا دې چې له کمزوري سره انصاف وکړي.

د عقل ارزښت:

هر څه چې ډير شي ارزښت کموي، ښه له عقله چې څومره ډير ږي هغومره يې ارزښت لوړ ږي.

د سرو زرو کړنښې

{ ۱۰ }

د انسان خبرې هغه د عقل د لوړوالی استازیتوب کوي.

د نفس درملنه:

د خپل نفس او اروا درملنه وکړه، له ځان نه ټیټو خلکو ته وگوره ترڅو درد او لویي دی له منځه ولاړه شي.

مشکلات مو باید اړیکو دپریکون لامل نشی:

کله چې مو نوکان لویږی باید نوکان پریکړو نه خپلی گوټی، کله چې مو مشکلات زیاتېږی باید خپلی ستونزي او مشکلات ختم کړو نه خپلی اړیکې.

دخلکو په اړه هغه څه مه وایه چې د ځان په اړه یې ویل بد گڼی.

د مینې لوړه بیلگه:

چا سره چې ستا د اخرت غم نوی نو ستا غم ورسره هم نشته
(إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمْسَكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ) [سُورَةُ مَرْيَمَ : ٤٥]
زه وېرېږم چې ته به د الله جل جلاله په عذاب اخته شي.
ریښتنی مینه دا ده چې تا سره د هغه چا په الهی عذاب د اخته کیدو

ویره وی چې ته ورسره مینه لري.

گناهونه پرینبودل د ذهني پیاوړتیا لامل گرځي:

له امام مالك څخه وپوښتل شو حافظي د پياوړتيا لپاره څه شي گټور دي؟!

هغه ځواب ورکړ: که کوم شی ورته گټه رسوی نو هغه دگناهونو پرینبودل دی.

الجامع للخطيب البغدادي (285/2).

لوڅوالی:

ډیر هغه شيان چې الله جل جلاله په دنيا کې حرام کړي،
په اخرت کې يې روا گرځولي،
لکه شراب او همداسی نور ...

پرته له لوڅوالی او برېښتوب څخه چې الله تعالی په دنيا او اخرت
دواړو کې حرام کړي،
بلکې زیاته پرده کول د الهی نعمتونو څخه دی،
الله جلاله فرمایي:

((إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى)).

د سرو زرو کړنښې

{ ۱۲ }

دلته خو تا ته دا هوساينې شته چې نه وړی او نه لوڅ اوسېږي،
د بچيانو او فاميل غړو ته مو د جامو غوره انتخاب وکړي، د تنگو
او لوڅو کاليو ليري اوسئ،
ځکه فاميل مو ستاسی رعيت دی او له تاسی څخه به دالله جل
جلاله په وړاندې دخپل رعيت پوښتنه کولای شئ.

ريا څخه د ځان ژغورولو په موخه خپلی نيکې پټول:

أبي حازم المديني ويلې دی:
خپلی نيکې داسی پټی کړه لکه څرنگه چې خپل گناهونه پټوي.
سير اعلام النبلاء (۶/۱۰۰).

ښه سوچ ورته وکړه:

خوښه دی چې هر چيری تښتی خو
(إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ)).

هرو مرو همدا ستا د رب په لوري ورگرځېدل دي.

خوښه ده چې هر عمل کوی خو ستا عمل نامه
(لَا يُعَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْضَاهَا)).

هيڅ وړوکی، غټ حرکت داسي ندی پاته چې پده کښي درج شوی

نه وي.

نن درڅخه منل کيږي

((مِثْقَالَ ذَرَّةٍ))

ذره قدرې نېکي.

خو سبا ته درڅخه نه منل کيږي

((مَلَأُ الْأَرْضَ ذَهَبًا)).

دا ټوله ځمکه له سرو زرو ډکه جرمه هم ورکړي،

الله تعالی فرمايي:

((أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ)).

ايا تاسي انگېرلې وه چې موږ بابتزه پيدا کړي ياست او زموږ لوري

ته ستاسي هيڅکله راگرځېدل نشته؟"

ريښتني مړ څوک دی:

إمام ابن الجوزي - رحمه الله - ويلي دی :

" هغه څوک مړ نه دی چې له بدن څخه يې روح جلا شى ،

بلکې مړ هغه څوک دی چې په ځان د الله تعالی حقوق نه پيژنى !".

التذكرة (ص ۱۸).

له خپلی گناه ویریدل د ایمان نښه ده!

ابن مسعود - رضي الله عنه - وایي:

"مؤمن به خپله گناه داسی ویني، لکه چې دا دیوی غټی گټی (تبرې) لاندې وی او ویریزې چې هغه پری را ونه غورځیري، او کافر به خپله گناه داسی ویني لکه مچ چې یې د پوزی تر څنگ تیر شی"

تیر وخت:

ابن القيم رحمه الله - ویلي دی:

"د تیر وخت په پښیمانی ځان مشغولول د حاضر وخت بربادول دی."
مدارج السالکین (۳ / ۵۰).

دردونکي حقیقت:

یو وایي:

نیکه ته مې وویل: ولي خپلی پیسی په قران کې پټوی؟
هغه وویل: زه پوهیږم چې تاسو یې نه خلاصوی.

د فکر وړ ده:

په یوه لیری پرته سیمه کې می سل کلن بوډا ولید،
تري ومي پوښتل: چې په دومره بوډاتوب کې دی د روغتیا او چټک
کار راز څه دی؟

نو ویې ویل: کینه می پرینبوده، صحت راته سلامت پاتی شو.

دردونکی حقیقت:

که چیرته مونږ پوهیدلی،
چې په غیاب کې زمونږ اړه څه ویل کیږی، نو د ډیرو خلکو په
مخکی به مو موسکا نوی کړی.

په زړه پوری ده:

مناسب وخت د راتلو انتظار مه باسه، بنایي هیڅ کله رانشی، بلکی
د ترکان په خیر کار وکړه، ترکان د میخ ټکوهلو لپاره خالی ځای نه
گوری، بلکی هغی د اینبودنی لپاره ځای ټاکی او په ټک وهلو سره
میخ ډیر په سختی خپله لار څیروی،
خپلی غوښتنې وپیژنه او په کلک هوډ ورته لار څیری کړه،
ځکه مترده او حیران شخص هیڅ کړنه نشي ترسره کولای.

تريخ حقيقت:

له يو حکيم څخه وپوښتل شو:
چې دا اسمان ولي دومره صاف وي؟
هغه موسکي شو او په ځواب کې وويل: ځکه هلته انسانان نه
اوسېږي.

هڅه وکړئ:

چې ځانته وفادره دوست پيدا کړئ.
ځينې سلفو ويلې دي: "ستره توبه وفاداره ورور درلودل دی."
آداب الدين والدنيا (مخ ۱۶۱).

هميشه مثبت اوسئ:

ځينې خلکو ژوند څخه د خوند او گټې اخستنې فرصت له لاسه
ورکړی،
منفي اړخو نو په ټينگار او له خپل حد څخه د هغې په لويولو
روږدې شوي، سره له دې يې دژوند له مثبتو برخو ځان ناخبره
ساتلي دي.

د بدلون اهم لاملونه:

پنځه شیان که چیرته بدلون ومومی نو لامله یې انسان هم بدلېږي:

- قناعتونه.
- پاملرنې.
- وړتیاوې.
- اړیکې.
- رهبر او لارښود.

د پږډیو کورونو پرده ساتل:

د خلکو کورونو ته ږانده نوځي او گونگې تری راوځي، هغوی د کورنیو چارو تفصیل او هلته اوریدلی خبرې په تاسو پوری هیڅ اړه نه لري.

د خپل ځان کمی پیژندل:

إمام الشاطبي د حمدون القصار رحمهم الله - نه نقلوي :
« څوک چې د سلفو ژوند لیک ته وگوري د سړیتوب له مرتبې
څخه به د خپل ځان وروستوالې او کمی وپیژنی ».

کتاب الاعتصام (ص ۱۲۷).

دنورو څارل پرېرېده:

- خپلې کړنې وڅاره، دنورو دکړنو څارل پرېرېده، ځکه د نورو نه څارل نیمه راحت دي.
- د نورو په چارو کې تدخل مه کوه، د نورو په چارو کې عدم تدخل نیمه ادب دي.
- په ځنو حالتو کې چپ پاتی شه، ځکه چوپتیا نیمه حکمت دي.

دچا سپکاوي مه کوئ:

امام مناوي - رحمه الله - وايي:

" انسان لپاره مناسب دا ده چې د هيڅ چا سپکاوي ونه کړي، بنايي سپکيدونکی شخص پاک زړی، نیک عمله، او سپين نيته وي، الله جل جلاله د بندگانو سپکول، د پښياني، ذلت او رسوايي سبب گرځي."

فيض القدير (380/5).

په عبادت کې ده سنت طریقه معتبره ده:

امام البانی - رحمه الله - وایي:

"په عبادت کې ډیروالی معتبر ندی، بلکې معتبره دا ده چې عبادت د سنت په طریقه او له بدعت څخه لیرې وی".

ابن مسعود رضی الله عنه هم دی خبری ته اشاره کړی، فرمایي: "په سنت کې میانه روی په بدعت کې له کوشنښ څخه غوره ده".
السلسلة الصحيحة (5/14).

دخلکو رضایت:

حسن بصري - رحمه الله - وایي:

"ما چې کله خلک ولیدل چې له خپل خالق څخه نه رضا کیږي، نو پدی پوهه شوم چې ددی په څیر یې له مخلوق څخه هم نه رضا کیږي".

کذب المفتری (422).

څلور شيان درته بریا تضمینوی:

- تر ټولو زیات کار .
- تر ټولو زیاته پوهه .
- تر ټولو زیاتې اړیکې .
- تر ټولو ښه اخلاق .

دری شيان مه پریرده چې ستا د ژوند پریکړه وکړي:

- بدی خاطرې .
- خلک .
- مال .

د دریو جملو په اړه ځان ناخبره کړه:

- ما اوریدلی .
- خلکو ویلي .
- خلک به وایي .

د خپل ځان په اړه دری شيان مه منه:

- نور درته قناعت درکړي چې ته له هغوی ټیټ یی .

- خپله دا عقیده ولري چې ته له هغوی کم یی.
- په نورو باندې د لوړوالی په توان دی شک وکړي.

خلک او لمونځ:

علامه ابن القيم - رحمه الله- وايي: "خلک په لمانځه کې پنځو مرتبو ته ويشل کيږي:

لومړی: مرتبه:

هغه څوک دي چې د ځان سره ظلم کوي او د لمانځه په حق کې تفریط کوي، د لمانځه په وختونو، ارکانو، ټاکلي مقدار او اوداسه کې کمی کوي.
(ده ته به سزا ورکول کيږي).

دویمه: مرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه د وختونو، ټاکلي مقدار، اوداسه او ظاهري ارکانو خیال ساتي، خو د وسوسو په په وړاندې یې د نفس مقاومت پاتې راغلی وي، په لمانځه کې د وسوسو او افکارو سره پاتې کيږي.

(له ده سره به حساب کيږي).

دریمه: مرتبه:

د سرو زرو کړنښې

[۲۲]

هغه څوک دی چې لمانځه د وختونو، ارکانو او ټاکلي مقدار حفاظت او ساتنه کوي، نفس يې د وسوسو او افکارو په وړاندې مقاومت کوي، د دښمن سره په مبارزه بوخت وي ترڅو لمونځ تری غلانه کړي.

(ښايي ده ته بښنه وشي).

خلورمه: مرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه ته ودریږي، دهغه حقوق، ارکان، او ټاکلي مقدار په سمه توګه ترسره کوي، زړه يې د لمانځه ارکانو او سمی کړنې ته متوجی وي ترڅو کوم شی تری ضایع نشي، بل کې ټول سوچ او فکر يې د لمانځه سموالی، بشپړتیا او پوره والی ته وي، زړه يې په لمونځ او د الله جل جلاله په بندګی بوخت وي.

(ده ته به اجر او ثواب ورکول کېږي).

پنځمه: مرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه ته ودریږي د هغه حقوق، ارکان، او ټاکلي مقدار په سمه توګه ترسره کوي، خو سره له دې يې خپل زړه د الله جل جلاله په وړاندې یخی وي، د زړه په سترګوهغه ته ګوري او څارنه يې کوي، زړه يې د الله جل جلاله له مینې او لویې ډک وي، داسی وي ګویا چې دا يې وینې او لیدنه يې کوي، ټولی

وسوسې او نفسی خاطرې د مینځه تللي وی او پرده یې د ده او الله جل جلاله ترمینځه اوچته شوي وي.

د ده او نورو د لمانځه په غوروالی او لویې کې دومره توپیر وي لکه ځمکه او اسبان، دا په لمانځه کې د خپل رب په رضایت بوخت وی او خپلی سترگې پری ویکوي.
(دا خپل رب ته نږدې دي).

زمونږ ټولنی دنی حالت دقیق انځور:

ابن مفلح الحنبلي رحمه الله وايي: "د خلکو ډیر ناشنا حالت چې زما تر سترگو شو او ملاحظه می کړ، هغه دا چې: زیاتره یې د هیوادنو او ودانیو په وړاندو چغی وهی ، دخپلوانو او خپلو مشرانو په مړینه ژاړی، د رزق په کمښت افسوس کوي، د وخت او خلکو بدی بیانوی، د ژوند سختې یادوی ، دنرخونو لوړوالی او د حاکمانو زیاتی ذکر کوی، دوی د اسلام ړنگیدل، دجوماتونو شپیدل، د سنتو مړینه، د بدعاتو خپریدل، د گناهونو ترسره کیدل ولیدل او وینی یې، خو مونږ یو هم ونه لیدو چې د خپل دین لپاره یې غږ پورته کړی وي، پخپل تقصیر یې ژړلی وی، د خپل عمر په بی ځایه تیریدو بنسپمانه شوی وی، زه ددی لپاره پرته ددین په اړه

د سرو زرو کړنښې

{ ۲۴ }

ددوی لا پروایي، او د دوی په سترگو کې د دنیا له لوی او عظمت بل لامل نه وینم.
(الاداب الشرعية لابن مفلح ۳/۲۴۰).

نیکمرغی په دري شیانو کې ده:

- د الله جل جلاله حکمونه پرځای کول.
- په خپله برخه قناعت کول.
- د الله جل جلاله په پریکړه راضی کیدل.

وخت او شپې ورځې دی وړاندې دوه انتخابه پردي:

- یا به د نورو لپاره قدوه گرځي.
- او یا هم عبرت.

د ځان لپاره مناسب انتخاب وټاکه!.

دری خبرې باید د هر چا په ذهن کې ځای ولری:

- له مرگ څخه خلاصی نشته.
- په دنیا کې آرامی او راحت نشته.
- او د خلکو له خبرو سلامتیا نشته.

پوره بدله:

علامه ابن عثيمين رحمه الله وايې:

پدی پوهه شه که چيرته دی دخپل مسلمان ورور عیبونه خپاره او
ښکاره کړل!

هر ورو به الله جل جلاله پر تا داسی شوک مسلط کړي،
چې ستا عیبونه او نیمگړتیاوی خپری او خرگندی کړي.

تفسیر سورة الحجرات (۱/۵۲).

علم او عمل:

علامه ابن القيم رحمه الله وايې:

• که چيرته علم پرته له عمله فايده لرلي، نو الله جل جلاله
به اهل کتابو د علماوو بدی نه بیانوله.

• که چيرته عمل له اخلاص پرته گټه لرلی، نو د منافقینو بد
به نه ویل کیدل.

شخصیت لوړونه:

د خلکو خبرې د خاورو په څیر دی، که په هوا کې وانلوڅی،

نو د قدمونو لاندې کيږي.
سالر اوسه د خلکو ژبې نه چوپ کيږي.

شخصیت لوړونه:

ذره بین دی یو اړخ ته کړه....
د بې ارزښته کړنو لوړول د سترتیا پرته بله مانا نه لري،
هر څه ته مناسب اهمیت ورکړه که چیری ورته له حده زیات
ارزښت ورکړي د هغه سره چلند به درته ستونزمن شي.

اتفاق:

ابن عثيمين رحمه الله وايي:
" هر هغه څه چې د خلکو ترمنځ د کینې، جلاوالی، او دښمنی
لامل گرځي شریعت یې په کلکه ردوي، ځکه د اسلام سپیڅلې
دین اساس د مسلمانانو ترمنځ په یووالی، محبت او دوستی بنا دي".

الشرح الممتع (8/143)

د فکر وړ ده:

ايا زمونږ په ژوندیو تورو غیرت کول مهم ندی؟
ښځینه مری د تدفین پر مهال یې محارم د قبر خنډو ته راټول شوی
وی د مری له ځای یې کړی تاو کړی وی ترڅو پردی کس ورنږدی
نشی.

پرلپسی په لوړ غږ اواز کوی، جنازه پته کړی قبر ته پرده وکړی.
دا ټولی کړنې پخپلی تور سری باندي دوی د غیرت څرگندونه کوي
پداسی حال کې چې هغه په کفن کې مړه پرته وی.
خو په ژوندنی بیا د ډیرو کړنه ددی برعکس وی خپلو تورو ته د
بی پردگی، مخ د لوڅوالی او هغه ناروا لباسونو د اغوستلو اجازه
ورکوي چې هغوی بدن د اندامونو ښکارندوي کوی.

دردناک حقیقت:

مونږ هغه امت وو چې څه وخت مو گډې اوبزې خړولی،
د اسلام په راتلو سره مونږ داسې امت شو چې د امتونو مشرې او
ساتنه مو پیل کړه،
خو کله چې مو اسلام ته شاه کړه د گډو په څیر مو نور امتونه
خړوی.

پرتله:

گټې له الماسو څخه ډیرې دراندې وي،
خو له الماسو سره هیڅ نه مساوی کیږي،
همدرانګه اشخاص هم،
سریتوب او مقام یې باید له منصب او رتبې قیاس نشی بلکی په
اخلاقو یې قیاس شی.

په الله جل جلاله باوری اوسئ:

دګناه لپاره توبه شته،
د غم لپاره خوشحالی،
د تنګستیا لپاره راحت،
د سختی لپاره اسانی،
د بدبختی لپاره نیکبختی،
او د هر څه لپاره حل،
خو یوازی صبر وکړئ او په الله جل جلاله باوری اوسئ.

مجاهد رحمه الله وايي:

يقينا الله جل جلاله ديو چا د ديندارۍ او نيك عملۍ له امله د هغه بچيان او لمسيان صالحه او نيك عمله كوي.

الحلية لأبو نعيم (285/3)

نورو ته احترام لرل:

نورو ته احترام او درناوي درلودل هغوي ته ستا د اړتيا په معنی ندې، بلکې دا ستا اخلاق دی که څه هم هغوي يې وړ نه دي. ستا ارزښت ستا په اخلاقو پوری تړلی دی.

شخصیت لوړونه:

که په ژوند کې هر څه د لاسه ورکړي، خو په الله جل جلاله باندې خپل باور له لاسه مه ورکوی

دوه شيان انسان نړوي:

- په تیر وخت په اړه فکر کول.
- او دنورو په کړنو ځان مشغولول.

شخصیت لوړونه:

زما له ناوړه اخلاقو شکایت مه کوه!
بلکې ماته په خپل ځان کې وښایه، چې باید ښه اخلاق څرنگه
وی.

الهي رڼا:

د نورو په بدو کړنو او ویناوو راضي کيدل او پری خوښی
څرگندول هغی د کړنی په معنی دي.
الله جل جلاله فرمایي: ((إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ))
ژباړه: کله چې تاته منافقین راشي.
دغه وینا یواځی ابی ابن سلول کړی وه،
خو الله جل جلاله یې نسبت ټولو ته وکړ، ځکه دوي ټول پری
راضي ول!!

دوستی کله نړیږي:

د خلکو ترمنځ دوستی نه نړیږي،
مگر داچې کله یې ترمنځ ملامتیا زیاته شی، دروغ ډیر شی، پاملرنه
او اهتمام کم شی.

تعصب:

باید تعصب یواځې د دلیل لپاره وی نه د خلکو د نظرونو لپاره
امام احمد بن حنبل رحمه الله وايي:

- زما د مالک، شافعي، اوزعي او ثوري- رحمهم الله- تقلید مه کوئ، بلکې علم له هغه ځايه يې واخلي چې هغوي تری اخستي دي.

- بیا وايي: د اوزعي رای، مالک رای، او ابو حنیفه- رحمهم الله- رای ټولې اراء او نظرونه دي، چې زما په وړاندې یو شان دی، بلکې حجت او دلیل یواځې په اثارو کې دی.

• صفة الصلاة للأباني

له دریو ځان وساتئ:

- دخوښی پر وخت له ژمنی.
- دغوسی پر وخت له ځوابه.
- او دغم پر وخت له پریکړی.

لنډه کیسه خو د ژوند تگلاره ټاکي:

یو سړی عبد الملك بن مروان ته راغلی وویل:

زه دی له یو کاره خبروم هغه ورته وویل:

خبر می کړه خو دروغ به نه وایي، غیبت او منافقت به هم نه کوي،

هغه وویل: بیا خو ماته بیرته د ستیندو اجازه راکړه.

الهي رنا:

هغه رب چې نیتونه او خاطرې څاري، نو د کړنو او او ویناوو

څارل به یې څرنگه وي!!

الله جل جلاله فرمایي: ((وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ)) [سُورَةُ الْمَلِكِ : 13]

ژباړه: که تاسي پټي خبري وکړئ او که په لوړغږ (د الله لپاره یو
شان دي)؛ هغه خو آن د زړونو په حال باندي پوهیږي.

د نورو سره مو اخلاق او رویه سمه کړئ:

نیکه می راته وویل:

ای بچوریه زړونو دترلاسه کولو او زړونو د ماتولو ترمنځ یو

باريکه تار دی چې هغی ته اسلوب وایې.

شخصیت لوړونه:

که غواړی چې زما شخصیت معلوم کړی نو له ما پوښتنه وکړه یا راسره ملتیا وکړه، که دا دی له وسه پوره نوی، نو زما په اړه له چا پوښتنه مه کوه، ځکه زمونږ ټولنه له کینه گرو او نفاق اچوونکو ډکه ده.

وهم او حقیقت:

له وهمی او خیالی مانیو څخه د حقیقت جونگره ډیره غوره ده

په اړه یې اندیښنه مه کوه:

که څوک تاته رد بد وایې ستا د رسوايې او زیان هڅه کوی، دا مانا نده چې ته یې د زړه په ترلاسه کولو کې پاتی راغلی یې بلکی تايې له ناوړه څیړی پرده پورته کړه.

نن سبا په زیاتو انسانانو دغه متل ښه تطبیقېری چې وایې:
ټول عمر یې ورسره ښه وکړل یوه ورځ ورسره بد وکړل د عمر ښه

يې هيروی او د ورځی بد یادوی.

د زړه سلامتیا:

ابن القيم رحمه الله زړه د سلامتیا په اړه وايي:
د زړه سلامتیا تر هغی نه بشپړیږی تر څو چې له پنځو شيانو سالم
پاتی نشي:

- له شرک څخه چې توحيد ماتوی،
- بدعت چې د سنت خلاف کوی،
- شهوت چې د الهی امر مخالفت ته دی رابلی،
- غفلت چې د ذکر سره تضاد لری،
- خواهش چې د اخلاص سره ټکر لري.

الجواب الكافي (۱۲۶).

ابن القيم رحمه الله وايي:»

زړه دی په دری ځايونو کې گوره:

- قران کریم د اوریدلو په وخت کې
- د ذکر په مجلسونو کې.
- د ځانلوالی عبادت په وختونو کې.

که پدې ځایونو کې دی ونه موند نو دالله تعالی نه سوال وکړه چې د زړه لورینه درباندي وکړي، ځکه ته زړه نه لري».

دا کار کول په ډیرو سخت وي:

مُورِّقِ الْعَجِيِّ -رحمه الله-وايي: هغه څه چې زه يې دلسو کلونو راهيسې د کولو په هڅه کې يم خو تر اوسه پورې پرې نه يم توانيدلای،

(المعلی بن زیاد) تری وپوښتل دا کوم کار دی ابا المعتمر؟

هغه وويل: د بي ځايه خبرو چوپ پاتي کيدل."

طبقات ابن سعد (7 / 213).

شخصيت لوړونه:

هر شخص د خپل فکر او پاملرنې له زاويې د نورو کړنې څاري،

- دچا غيبت مه کوئ.
- دچا سپکاوی مه کوئ
- په چا ظلم مه کوئ
- او مه دچا په نیتونو او خاطر و کې ننوځئ

دردونکی حقیقت:

که په اوس وخت کې درته فرضا دا ژمینه مساعده شی، چې دخپل
ځان په اړه پشی شاه کیدونکی خبرې واورې،
نو له هغې چا به درته سخته صدمه ورسی چې مخامخ درته خدا
کوي.

د وخت ارزښت:

لومړي: وخت د اسلامې تاریخ پایو کې:

(1) ابوبکر رضي الله عنه وايي: «الله تعالی لپاره د ورځې خپل عمل
دی چې د شپې نه قبلوی او د شپې خپل عمل دی چې د ورځې نه
قبلوی».

(2) عبد الله بن مسعود رضي الله عنه وايي: «په هيڅ څه دومره نه
پنښمانه شوی بی له هغه ورځې چې لمړيې پریوځي، عمر می کم
شي او عمل می زیات نشي».

(3) عمر بن عبد العزيز رحمه الله وايي: «شپه او ورځ په تا کې
کار کوي (ژوند دی کموي)، ته په هغې کې نیک عمل وکړه».

(4) حسن بصري رحمه الله وايي: «ای بنی ادمه! يقينا ستا عمر څو
ورځې دی، کله چې ورځ تیریري ستا د ژوند یوه برخه هم له منځه

ځي».

(5) ځينو ويلې: «ما داسې خلک ليدلي ول چې له درهم او دينارو څخه به يې زيات د خپل وخت ساتنه کوله».

(7) أبو العلاء المعري رحمه الله وايي: «دري شيان نه راستنېږي: وخت، بنايست او ځوانی».

(8) يحيى بن هبیره رحمه الله وايي « وخت هغه سرمايه ده چې بايد ساتنی ته يې پاملرنه وشي خو زه وينم چې له تاسی څخه ډير په اسانی ضايع کيږي».

(9) ځينې حکيمانو ويلې: « څوک چې يوه ورځ بي لدې تيره کړی چې کوم حق ونه سپاري، کوم فرض اداء نه کړي، کوم د خير کار ترسره نه کړي او کوم علم حاصل نه کړي نو ده د خپلی ورځی نافرمانی وکړه او له ځان سره يې زياتی وکړه».

(10) د وخت په اړه مأثوری ويناوې:

• د وخت ضائع کول د بدبختی نښه ده.

وخت سره زر دی.

• وخت د توری په څير دي، که ته يې پری نه کړي تا پری

کوي.

• دنن کار سبا ته مه پرېږده».

(11) ابن الجوزی - رحمه الله - د وخت په اړه وایي: «انسان ته پکار دی چې د زماني ارزښت او د وخت قدر وپيژني، د الله له اطاعت پرته یوه شیبه هم ضایع نه کړي، په لومړیتوب سره په کې غوره کړنه او وینا وړاندې کړي، باید د نیکی په کارونو کې یې نیت سست نوی تر څو بدن یې له کولو څخه عاجزه نشي، یقیناً سلفو به د خپل وخت له هرې شیبې گټه اخستله، له عامر بن عبد القیس څخه نقل دي، یو سړی ورته وویل: ماته څه ووايه، هغه ورته وویل: لمر راوښه».

دویم: وخت د غربی پوهانو له نظره:

(1) «فوضى هله عامه شي كله چې مونږ وخت تصادف ته پریږدو» فکتور هوجو.

(2) ایا په ریښتني د ژوند سره مینه لري؟ که داسې وی نو وخت بی ځایه مه تیروه ځکه وخت د ژوند اصل او جوهر دي» فرانکلین.

(3) په ښه توګه د وخت حفاظت او ساتنه وکړه، ویې څاره، دغه کړنه د هر ساعت او دقیقه سره وکړه، ځکه وخت دی له ګوتو څخه داسې وځي لکه خوی مار، د خپل وخت هرې دقیقې ته د ارزښتناک او سپېڅلې شی په نظر وګوره، هغی ته اهمیت،

خرگندتیا او اهتمام ورکړه» ثومان مان.

(4) هغه ستونزه چې زمونږ په نفسونو کې پټه ده، دا ستونزه نده چې مونږ وخت نلرو، بلکې ستونزه له وخت څخه په ښه شکل د گټې اخستنی په کیفیت کې ده، د وخت-د مال برعکس- جمع او ذخیره کول ناشونې دي، ځکه مونږ یې په مصرف مجبوره یو، لکه په یوه دقیقه کې د 60 ثانیو د سرعت په څیر، که زمونږ خوښه وي او کنه، خو داسې ښکارې چې وخت د ارزښت پوهی ته کم پام شوي، او دهغی په ناسمه توگه مصرف ته زیات» د.ر.أ ماکینزي.

(5) مونږ نشو کولای چې د دقیقو ستن کنترول کړو، نو بیا ستونزه د ساعت په اداره کولو کې نده، بلکې په مونږ کې ده چې ځانونه څنگه د ساعت موافق عیار کړو» د.ر.أ ماکینزي.

د علم په خپرولو کې سستی مه کوئ:

• ابن المبارک رحمه الله وایي :

« له پیغمبري څخه وروسته له علم نشرولو او خورولو بله غوره درجه نه پیژنم.»

تهذیب الکمال (۱۶/۲۰).

د سرو زرو کړنښې

{ ٤٠ }

• امام ابن القيم رحمه الله وايي:

« په علم سخا او د هغی خپرول د سخا له لور و مرتبو څخه دی، په علم سخا کول د مال له سخا بهتر دی، ځکه علم له مال څخه غوره او ارزښتناک دی.»

مدارج السالکین (٢/٢٨١).

• ابن الجوزي رحمه الله وايي:

« که څوک خوښه گڼي چې له مرگ څخه وروسته يې نیک عمل پری نشي نو علم دی خپور کړی.»

التذكرة (٥٥).

عمل او وينا مو سر يو کړئ

زييد اليامي رحمه الله وايي:

د ابن مسعود رضی الله عنه خبری شل کاله چوپ پاتي کړم او هغه دا: " د چا وينا چې له عمل سره برابره نوی هغه خپل ځان رتی".

گټوره فائده او قيمتی وينا:

سري السقطي وايي:

د شبهاتو په پرېښودلو نشي توانيدلای مگر هغه څوک چې

شهوآت پریږدي.

الطیوریات (59/1)

شخصیت لوړونه:

چا چې دی درناوی وکړ ته یې هم درناوی وکړه،
چا چې سپک وگڼلی، د هغه نه په لریوالی د ځان درناوی وکړه.

د قناعت عینکې:

قناعت هغه عینکې دی چې په سترگو یې کړی، نو ژوند درته
بنکلی بنکاري،

خو که د سترگو دی لرې کړي نو سترگی دی بیا په هیڅ شی نه
مړیږي.

بدگمانی:

بکر المنزی رحمه الله وایي:

" له هغه خبرو ځان وساته که په کې په سمه وي نو ثواب نه درسي
او که په کې خطا وي نو گناهنگاریږي، چې هغه پخپل مسلمان
ورور بد گمانی کول دي.

رواه ابن سعد في الطبقات (7/157)

د فکر وړ ده:

پخپلو جیبونو کې د صدقې پر وخت تر ټولو کم نوټ لټوو،
او بیا د الله نه غواړو چې مونږ ته پری جنت الفردوس راکړی،
د الله په لار کې مو د صدقې کچه څومره ټیټه ده،
او غوښتنې مو څومره لوړې دي.

د نصیحت او نیوکې منل:

ابن قدامة المقدسی رحمه الله وایي:
"سلفو به هغه څوک خوښول او مینه به یې ورسره لرله چې هغوی
ته به یې د هغوی ننگر تیاوې او عیبونه ورپه گوته کول،
خو نن سبا په غالبه توګه مونږ ته تر ټولو د بغض او کینې وړ هغه
څوک دي چې مونږ ته زموږ ننگر تیاې او عیبونه رانبايي".

منهاج القاصدين (١٩٤)

له هغه چا سره مینه وکړئ چې درته سمه لار ښايي:

علامة ابن عثيمين رحمه الله وايي:

«هر څوک چې له تاسره په دين نصيحت نيکيو ته په هڅولو او له

بديو څخه په منع کولو کې ښيگره او مرسته وکړي،

نو دا تقاضا کوي چې ته له هغه سره مینه او محبت وکړئ،

په اوسنی وخت کې ځينو خلکو د کړنې پر خلاف،

چې ته ورته په نيکيو امر وکړئ له بديو څخه يې منع کړئ، او

ورته د خير او سمی لار لارښوونه وکړئ،

نوزره درته له کينی او بغض ډکوي،

چې دا کار هم د دين او هم د عقل خلاف دي.»

شرح اقتضاء صراط المستقيم (ص 279) •

ريښتنی ورورلی:

امام ابن باز رحمه الله وايي:

«ورور دي هغه دي چې درته يې نصيحت او يادونه وکړه او له بدو

يې خبر کړي،

نه هغه چې له تا ناخبره، لا پروا او درته چاپلوسی کوي،

په ريښتنی ورور دی هغه دي چې درته نصيحت او يادونه کوي،

دالله جل جلاله لور ته دی رابلي،
د خلاصون لار درښايي ترڅو يې خپله کړي،
د هلاکت له لاری دی وپروي او دهغی ناوړه پایله درښايي ترڅو
تری ځان وژغوري».

فتاوی ابن باز (14/21)

حق باید له هر چا ومنل شي:

فضیل بن عیاض رحمه الله نه د تواضع په اړه وپوښتل شو،
هغه وویل: « حق ته ټیټدل، او ورته غاړه کینودل، او له هر چا
څخه د حق منل».

تهذیب المدارج {2/680}

امام سیوطي رحمه الله وايي:

د ماشومانو پنځه خویونه که چېرې لویانو د خپل رب سره درلودلی
نو ولیان به ول:

- د رزق پروا نه لري.
- د ناروغی پر وخت له خپل رب څخه فریاد نه کوي.
- په گډه خوراک کوي.

- د ویرې پر وخت یې له سترگو او ښکې روانې وي.
 - د جنگ او جگړې پر وخت د سولې په لور منډه کوي.
- حسن المحاضرة (1/521)•

شخصیت لوړونه:

د خپل ځان د درناوی یو ډول دادي،
چې له هغه اشخاصو جلا شئ چې ستا قدر او اهمیت نه پیژنی.

د ناوړه اخلاقو خاوند:

په خلکو کې تر ټولو د ناوړه اخلاقو څښتن هغه دي، چې کله
درڅخه ناراضه او خپه شي:

- نیکي دی هیره کړي.
- راز دی افشا کړي.
- دوستی دی له یاده وباسي.
- او هغه څه درپسې وایې چې په تا کې نوي.

چوپتیا:

په سختو حالتو کې چوپتیا درناوی او احترام زیږوی، په خلاف د جنجال او جگړې چې د کینې او نفرت لامل کیږي.

عقلونه هله کوچنې شي،

چې د نورو په عقلونو مشغوله شي، او بیا هله لوړ شي چې کله یې ترکیز او پاملرنه خپل ځان ته شي.

نیت او عمل مو یواځې د الله لپاره ځانگړی کړئ

امام شافعي رحمه الله وايي:

«ای ابو موسی! که خپل ټول کوشنې وکړئ چې ټول خلک خوښ وساتئ نو دا ناشونی ده،

کله چې داسې ده نو خپل عمل او نیت یواځې د الله لپاره خالص کړه».

شعب الإيمان للبيهقي (10/201)

یواځې خوښ ښه یې لدینه چې ترڅنگ دی زر منافقین وي.

د ذکر اړینې فائدي:

- ابن القيم رحمه الله وايي:

د سحر او ماښام اذکار د زغری په څیر دی څومره چې یې کلک والی زیاتېږي هغومره یې څښتن ته زیان نه رسېږي، بلکې کله د زغری کلک والی تر دی ورسېږي چې غشی له ستیدو وروسته بیرته ویشتونکی ته رسی..

- ابن عثيمين رحمه الله وايي:

د سحر او ماښام اذکار په ژغورنه کې د یاجوجو او ماجوجو له دیوال څخه پیاوړی دی د هغه چا لپاره چې له حاضر زړه نه یې ووايي..

- ابن الصلاح رحمه الله وايي:

څوک چې د سحر او ماښام د اذکارو، د لمانځه وروسته اذکارو او د خوب د اذکارو پابندی وکړي، د الله جل جلاله له ذکر کونکو شمیرلی شي...

- ابن القيم رحمه الله وايي:

د ذکر له گټو څخه دا دی چې ذکر کونکی ته قوت او ځواک وربښي، تر دی چې له ذکر سره هغه څه شونی دی چې د ذکر پرته یې تصور نشي کیدالی.

• ابن کثیر رحمه الله وايې :

د اذکارو جاکټ واغوندئ تر څو مو د پريانو او انسانانو له شرونو وژغورئ،،

روحونه مو په استغفار(بښنه) پټ کړئ تر څو د شپې او ورځې گناهونه مو ورژوئ،،

کچيرته درته مصيبت در ورسې چې تاسو يې بد گنئ زر دی چې تاسې به راضي او باوري شئ چې دا هغه خير دی چې د رب له لورې تاسې ته مقدر شوی دی، ځکه تاسې په رب پورې پناه نيوله
،،،،

• ابن القيم رحمه الله وايې:

دا ځکه چې کله د زړه غفلت زيات شی نو کلک والی او سختی يې هم زياته شی، کله چې دالله جل جلاله ذکر وکړي دغه سختی يې داسې لېرې شی لکه څرنگه چې قوله په اور گې ولی کيږي.
*د زړه سختی د الله جل جلاله د ذکر په خير په بل څه له مينځه نه ځي.

• په هر حالت کې د خپل رب يادونه وکړئ:

ابن القيم رحمه الله وايې:

الله تعالی هيڅکله د ذکر کوونکي ژبي اجر نه ضايع کوي، بلکې

ذکر کونکی ته پرې ثواب رسي که څه هم زړه یې غافله وي .. خو
دثواب ترمنځ تفاوت موجود وي.
روضه المحبين (1/309).

اخلاق خپلی مرتبې لري،

څومره چې دی اخلاق لوړیږي هغومره دی د خلکو ترمنځ قدر
لوړیږي

نور د کړنو سره د چلند اسانه لار:

که د خلکو خبرو درمند کړئ،

نو خپل نفس په ډیر فکر او سوچ لاسه دردمند وه،

چې ولی یې دا وویل او ولی یې داسې وکړل،

لومړی په خپل رب باور وکړه او بیا پخپل ځان،

ترڅو چې هغوی ستا په څیر انسانان دی نو د ژبو پرته بل څه نه

لري،

نه گټه درسولی شي او نه ضرر،

یو کار ته له خپلی اندزی زیات ارزښت مه ورکوه.

بشريت د عقلونو ډولونه:

د انسانانو عقلونه په درې ډوله دي

- لوړ عقلونه چې له افکارو او نوښتونو بحث کوي.
- متوسطه عقلونه چې له پېښو بحث کوي.
- ټیټ او کمزوری عقلونه چې له خلکو خبرې کوي.

علامه ابن عثيمين رحمه الله وايي :

" د قران کریم زیاته لوستنه زړه د ثبات او سلامتیا تر ټولو ستر

سبب دی "

نور علی الدرب (۲۰۱۲).

خلکو ته د اسلام ناشناکیدل:

إمام ابن القيم - رحمه الله- وايي :

((کله چې د اسلام ناشناوالی زیات شی، نو علماء به کم او کم عقل

به زیات)).

زاد المعاد (۳/۴۴۳).

پیاوړی عزم:

د حق په لاره کې یواځې پاتې شه، خو د باطل د لارې سر لښکر مه جوړیږه.

د اخرت په فکر کې شئ:

عمر بن عبد العزيز رحمه الله وايي:

اخرت مو سم کړئ دنيا به مو سمه شي، او د باطن اصلاح وکړئ ظاهر به مو اصلاح شي.
حلیة الأولیاءه (۲۶۶/).

د نفس رضایت:

ابن الجوزی رحمه الله وايي:

د انسان ستر مصیبت د خپل نفس رضا کول او پخپل علم قناعت کول دی، چې دا ستونزه په ډیرو خلکو کې عامه شوی ده.
صيد الخاطر ابن الجوزی (منخ ۴۷۰)

لمونځ:

تر څو چې صحت درسره په جای نماز د ودریدو ملتیا کوی، نو تراوسه دی هیڅ هم د لاسه ندی ورکړی.

سوچ او فکر ته اړتیا لری:

الله جل جلاله فرمایي: ((وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَبَاطِنَهُ ۗ)) او خپل ښکاره او پټ نعمتونه یې پر تاسي تمام کړي دي. مجاهد وایي: ښکاره نعمتونه اسلام او رزق دی، او پټ نعمتونه د گناهونو او تیروتنو پتوالی او پرده ده.

مه خفه کیره:

مه خفه کیره که یو څوک ستا قدر او احترام نکوی، ځکه دا دانسانانو طبیعت دی تر هغی د نعمت ارزښت نشی پیژندلای تر څو چې له منځه ولاړ شی.

په خپلو کړنو کې د دو شیانو کوښښ کوه:

• اخلاص

• د نبوی سنتو پیروی.

لدى پرته عمل به دی بیا داسی وی لکه څرنګه چې الله تعالی یې حال بیان کړی: ((وَبَدَا لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ)) [سورة

الزمر: ۴۷]

د الله لخوا به دوی ته هغه څه څرگند شي، چې هيڅکله يې د هغه فکر نه دی کړی.

مجاهد وايي: داسې عملونه يې کړي ول چې دوی پری د نيکيو گمان کولو خو هغه په ريښتني گناهونه ول.

تر ټولو ستر سياست چوپتيا ده

د هری قضیې او حالت په وړاندې به انسان د ژبې استعمال له دری حالاتو خالی نوی:

- اقرار کول.
- انکار کول:.
- چوپ پاتی کیدل.

د چوپتيا په اړه د سلفو ويناوې:

(۱) ابو العتاهية وايي: څوک چې چوپ پاتی شو نجات يې وموند، چا چې د خير او نيکي خبرې وکړي ښيرازه شو، چا چې له الله سره ريښتولي وکړه سرلوری شو، چا چې د علم طلب وکړ پوهه يې ترلاسه کړه، چا چې چې له خلکو سره ظلم وکړو بد يې وکړل، چا چې له خلکو سره نرمی وکړه په رحمت کې شو، چا چې

غوږ ونيو پوهه شو.

(٢) أبو الذیال وایې: چوپتیا داسی زدکړه لکه څرنګه چې خبری زده کوی، که خبری درته لارښوونه کوی نو چوپتیا دی ساتنه کوی، په چوپتیا کې به دوه ښیګرې ترلاسه کړی:

- له هغه چا به زدکړه وکړی چې له تا پوهه دی.
- او دهغه چا له جهالته به خلاص شی چې له تا ناپوهه دی.

(٣) له اکثم بن صیفی څخه وپوښتل شو په انسانانو کې دی څومره نیمګړتیاوې پیدا کړی؟ هغه ځواب ورکړ: له شمیرولو زیاتې، خو ما چې شمیرلی اته لکه عیبونه دی، چې دغه ټول د ژبې په ساتنه پتیبړی.

(٤) سلمان فارسی رضی الله عنه ته یو سړی وویل ماته نصیحت وکړه، هغه ورته وویل، خبری مه کوه. هغه وویل: څوک چې د خلکو ترمنځ اوسېږی نشی توانیدلای چې خبری پرېږدی.

سلمان فارسی ورته وویل: که چیرته دی خبری کولی نو حق وایه او یا چوپ پاتی شه.

(٥) ابو بکر رضی الله عنه به خپله ژبه ونيوله او ویل به یې: دی زه له ستونزو سره مخامخ کړی یم.

ابن مسعود رضی الله عنه به ویل: زما دی په الله جل جلاله

قسم وی چې له هغه پرته بل څوک د عبادت مستحق نشته، د ځمکې پرمخ له ژبې پرته بل څه د اوږد بند وړ ندی.

(۶) وهب بن منبه وایي: ټول حکماء پدی متفق دی چې چوپتیا د پوهی او حکمت اساس دی.

(۷) شمیط بن عجلان وایي: ای بنی ادمه ته نه یې چوپ شوی، مگر په امن شوی یې، کله چې خبرې کوی نو احتیاط وکړه، یا به خبرې ستا لپاره دلیل وی او یا به پر تا دلیل وی.

(۸) فضیل بن عیاض ویلي دي: حج او د الله جل جلاله په لار کې څوکی او جهاد کول د ژبې له بندولو سخت ندی، کچیرته د خپلی ژبې په اړه درسره فکر پیدا شو. نو ته په یو سخت او اړین فکر کې یې.

(۹) له عبد الله بن مبارک رحمه الله څخه لقمان د وینا اړه وپوښتل شو چې خپل ځوی ته یې ویلي: که چیرته خبری کول له سپینو زرو دی نو چوپتیا له سرو زرو څخه ده، عبد الله بن مبارک ورته وویل ددی معنا داده: که الله جل جلاله د بندگی خبرې له سپینو زرو دی نو هغه د نافرمانی خبرې پریښودل له سرو زرو څخه دی، ځکه دا دی خبری ته ورگرځی چې له گناهونو څخه ځان ساتل غوره دی له نیکو کولو نه.

ايا خبرې کول غوره دی که چوپتيا؟

(۱۰) د احنف بن قيس په وړاندې يادونه وشوه چې خبرې کول غوره دی او که چوپتيا؟ ځينو وويل: چوپتيا غوره ده احنف بن قيس وويل خبرې غوره دی، ځکه د چوپتيا گټه له خپل خاوند پرته بل چاته نوي، او غوره خبرې هر اوریدونکی ته گټورې وي.

(۱۱) د عمر بن عبدالعزيز په مخکې يو عالم وويل: له پوهې سره چوپتيا داسې ده لکه سره د علمه خبرې کول، عمر بن عبد العزيز ورته وويل: زه اميد لرم چې له ددی دواړو څخه به په ورځ د قيامت سره له علمه خبرې کونکی غوره وي، ځکه خبرو گټه يې نورو ته ده او دچوپتيا گټه يې ځانته ده، هغه ورته وويل: ای امير المؤمنينه د فتنې وينا په اړه څه وايي: نو عمر بن عبد العزيز په ژړا شو.

(۱۲) عمر بن عبد العزيز رحمه الله ويلي دي: "چا چې خپلې خبرې له عمله حساب کړي، پرته له گټورې وينا به يې خبرې کول کم شي، ځکه زياتره خلک خبرې له خپل عمله نه حسابوي، په هغه کې له حده وځي او په اړه يې فکر نکوي.

(۱۳) له سليمان بن عبد الملك څخه نقل شوی چې ويل به يې: "چوپتيا د عقل خوب او خبرې يې يښوالی دی، چې يو حالت

له بل حالت پرته نه تکمليږي، خبرې او چوپتيا دواړه اړين دي.
(۱۴) خو دچوپتيا په هکله غوره وينا د عبید الله بن أبي جعفر ده چې وايي: کله چې يو څوک په مجلس کې خبرې کوي او له خپلو خبرو په تعجب کې شي نو چوپ دي شي، او که چوپ وي او له خپلي چوپتيا په تعجب کې شي نو خبرې د پيل کړي.

هغه چوپتيا چې غوره گڼلي شي او سلفوي يې په اړه تيزي ورکړي: د نارواو او يا دهغه مباح خبرو پريښودل دي چې انسان د حرامو لور ته رابلي، او له هغه چوپتيا منع شوي، چې سره له توانه د حق او يا هغه روا وينا پريښودل وي چې په هغه کې خیر او شر مساوي وي.

کله خبرې کول گټور دي او کله چوپتيا او په کوم ځای کې کوم يو مناسب دي:

(۱۵) ابن القيم رحمه الله وايي: "ژبه دوه ستر افتونه لري که انسان له يو څخه خلاصی بيا مومي نو له دويم څخه نشي خلاصيدای:

د خبرو افت او د چوپتيا افت، کله هر يو يې په خپل وخت کې له بله ستره گناه وي،

له حق څخه چوپ کیدونکی گونگ شیطان دی ، د الله تعالی څخه سرغړونکی، ریاکار او غوره مال دی کله چې د خپل نفس په اړه ونه ویریري.

په ناروا او باطله وینا کونکی هم ویونکی شیطان او د الله جل جلاله نافرمانه دی، زیاتره خلک په خپلو خبرو او چوپتیا کې بی لاری او ددغی دو ډولونو ترمنځ دی.

خو مینځ لارې بیا د سمی لاری څښتanan دی، خپلی ژبی له نارواو ساتی او په هغه څه یې خلاصوی چې دوی ته په دنیا او اخرت کې گټه رسوی، له دوی به هیش یو ونه وینی چې داسی خبری وکړی چې له فایدی پرته دی ضایع شی، بی لدی چې په اخرت کې ورته زیان ورسوی، یقینا د قیامت په ورځ به انسان د غرونو هومره له نیکیو سره راشی خو وبه وینی چې ژبی به ورته ټولی ړنگی گړی وی، او یا به دغرونو هومره له گناهونو سره راشی خو وبه وینی چې ژبی به ورته د الله جل جلاله د ډیر ذکر له امله ټول ختم کړی وی.

ريښتني نيکمرغي:

عبد الرحمن السميټ رحمه الله وايي: "زه پدې وپوهيدلر چې
ريښتني نيکمرغه د نورو زړونه خوشحالول دي".

څلور رباني وعدي

(لئن شکرتم لأزيدنکم)

که شکر مو وويست څه به درته نعمت زيات کړم.

(فاذکروني أذکرکم)

ما ياد کړي څه به تاسو ياد کړم.

(ادعوني أستجب لکم)

ما راوبلي څه به ستاسو غوښتني ومنم.

(وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون)

ندي الله جل جلاله عذاب ورکونکي دويته پداسی حال کې چې

دوی بښنه غواړي.

دا ډير شرم دی:

چې ته په هغه څه وياړی، چې ستا کړنه نده،

پخپل بنائست مه وياړه،

د سرو زرو کړنښې

{ ٦٠ }

پخپل نسب مه وپاره،
ځکه ته دی له موره پداسی حال کې زیږدلی یې چې د رنگ،
صحت او نسب اختیارونکی نوی،
که د خلکو احترام نه کوی نو د خپل خالق احترام وکړه
یواځی پخپلو اخلاقو وپاره چې ستا کړنه ده

غریت:

په غربت او بیوزلی کې تر ټولو غوره دا ده، چې مصلحت له
ملگرو دی لیري ساتی.

د ټولنیزو رسنیو استعمال:

خواله رسنیو د استعمال پر وخت مو باید دا ایت په پام کې وی
(يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)).
(سُورَةُ النُّورِ ٢٤).

هغوی دي هغه ورځ نه هېروي چې کله د هغو خپلي ژبي، خپل
لاسونه او پښې به د هغو په کړو وړو شاهدي ووهي.

اړتيا:

اړتيا سپين ږيري هم توپ وهنې ته اړ کوي.

عقل:

يواخې دا پوره نه ده چې ته ښه او پياوړې عقل ولري، بلکې مهمه او لازمه دا ده چې ته يې ښه او پر ځای استعمال وکړي.

تل خیرخواه اوسه:

- د نورو سوکالی ستا خوښی نه ختموی.
 - د نورو مالداري ستا رزق نه کموی.
 - دنورو روغتيا ستا صحت ته زیان نه دی.
- تل پاک نفسه او خیرخوا اوسه، د نورو لپاره هغه څه خوښ کړه چې د ځان لپاره يې خوښوی.

شخصی ژوند د تنظیمونې شپږگونې قواعد:

- له استعمال وروسته ټول شيان خپل ځای ته رسوه.
- له استعمال وروسته خلاص کړی شيان قلفوه.
- غورځيدلی شيان خپل ځای ته اوچتوه.

د سرو زرو کړنښې

{ ٦٢ }

- ویستلی جامی (کالی) خپل ځایو ته راځوړندوه.
- کوم شیان چې رغونی ته اړتیا لری هغه روغوه.
- د اړتیا وړ شیان له ځان سره یادداشت کوه.

د زړه تنگستیا:

زړه می راتنگ شو له نیکه می وپوښتل چې څه وکړم؟
هغه راته په ځواب کې وویل: ای بچوریه!
په دری شیانو خپل وخت مه ضائع کوه:

- په تیر شوی کار افسوس ځکه هغه نه راستنیری.
- خپل ځان له نورو سره پرتله کول، ځکه دا کار کومه گټه نه لری.
- ټولو خلکو د رضایت هڅه، ځکه دا ناشونی ده.

گناهونه علم له مینځه وړی:

ابن تیمیة-رحمه الله-وایي:

ځینی گناهونه گټور علم له مینځه وړی، بلکی ځینی یې د شته علم
د هیرولو لامل کیږی

مجموع الفتاوی: (١٤/١٦٠).

د بچيانو روزنه

ولي ډير زر خپلو بچيانو سره اعصاب له لاسه ورکو!!!

- نسبت لويانو ته هغوی په خبره کم پوهیږی.
- د هغوی روزنه صبر او پرلپسی کوبښن ته اړتیا لری.

په یاد ولری چې زمونږ چغی هغوی ته زیان رسوی او له مونږ یې لیری کوی.

اعتذار

که چیری ستا په نفس د عذر وړاندی کول سخت وی، نو په یاد ولره چې ستا ناوړه کړنې د نورو په نفسونو سختی دي.

باید پر یو بل رحم وکړو:

کچیرته انسانانو د زړونو لیدل ممکن وی، نو د هر زړه دردونکی کیسې به د لوستی وي،

راځی چې په یو بل رحم وکړو، ښایي الله جل جلاله پر مونږ رحم وکړی.

ستا ارزښت په تا پوری تړلی:

خلکو ته په ځان ښوونه ژوند مه تیروه په دی تمه چې څوک دی
خوښ کړی،

ستا ارزښت په نورو کې نه دی،
بلکې ستا په داخل پوری تړلی دی.

په ځان باور:

په ځان باور دا عقیده لرل ندی چې ټول خلک دی تا خوښ کړی،
بلکې دا عقیده لرل دی چې د خلکو خوښی او نه خوښی ستا په
شخصیت اغیز ونه کړی.

د هېڅ چا سپکاوی مه کوه:

مرغان مېرغان خوری خو چې کله مړه شی بیا یې مېرغان په خوراک
پیل کوی،
حالات بدلیږی....

د هېڅ چا سپکاوی مه کوه،
که نن ځواکمن یې نو په یاد ولره چې زمانه له تا ډیره ځواکمنه ده.

له جاهله گيله مه کړئ

إمام الذهبي-رحمه الله- وايي :

جاهل د خپل ځان رتبه او قدر نه پيژني، نو څرنگه به د بل چا رتبه او احترام وپيژني.

سير أعلام النبلاء (١١/٣٢١).

د احترام پر ځای يې سپکاوی مه کوئ:

شرمخ سره لدی چې ستر خطر دي خو خلک يې ستاينه کوی، او سپی سره له دی چې د خلکو څوکی کوي دوی يې سپکاوی کوی،

همداسی ډیر خلک دهغه چا سپکاوی کوی چې خدمت يې کوی، او هغه چا ته احترام لری چې سپکاوی يې کوی.

د خپلو گناهونو پلټنه وکړئ

((وَمَا أَصْبَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ)). ((سُورَةُ الشُّورَىٰ :

((٣٠

پر تاسي چي هر مصيبت راغلي دی، ستاسي د خپلو لاسونو له عملونو څخه راغلي دی،

په سمه لار د تلو پایله

الله جل جلاله فرمایي:

((وَأَلِّوْا اسْتَقْمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَاءً غَدَقًا))

ژباړه: که خلك په ثبات سره پر سمه لاره تللي وای، نو موږ به هغوی ښه خړوبه کړي وای.

له اسلام پرته بل دین الله ته د منلو وړ ندی

علامه ابن عثيمين - رحمه الله - وایي:

که هر څوک فکر کوی چې د ځمکې پر مخ الله جل جلاله ته د اسلام پرته بل دین د منلو وړ دی، هغه کافر دی چې په کفر کې یې هیڅ شک نشته دی.

مجموع الفتاوى (٣/٢١).

د نظر ساتنې په اړه د سلفو ویناوې

• انس - رضي الله عنه - ویلي دي:

کله چې دی تر څنگ ښځه تریږی نو سترگې پټه کړه تر څو له تا واوړی.

الورع لابن ابی الدنيا (٧٢).

• ابن عمر - رضي الله عنه - وايي:

د خلکو کورونو او ودانيو ته ورښکاره کيدل د امانت له ضايع کيدو شميرل کيږي.

الورع لابن أبي الدنيا (٧١).

• له قيس بن الحارث روايت دی وايي:

سلمان - رضي الله عنه - ويلي: " چې مړ شم بيا راژوندي شم بيا مړ شم بيا راژوندي شم بيا مړ شم بيا راژوندي شم دا ماته ډيره اسانه ده له دی نه چې دمسلمان عورت ووينم يا هغه زما عورت وويني. الزهد لأحمد (١٩٢).

• حاتم - رَحِمَهُ اللهُ - وايي:

شهوت درى ډوله دی:

• دخوراک شهوت.

• دخبرو شهوت.

• د د نظر او ليدنی شهوت.

خوراک په ډاډ، ژبه په رښتيا، او نظر په عبرت اخستنی کنترول کړه.

شعب الإيمان للبيهقي (٥/٥٧١٢).

- له وکیع - رَحِمَهُ اللهُ - روایت دی وایې:
مونږ له سفیان الثوري سره د اختر په ورځ ووتلو نو وویل: لومړی هغه څه چې مونږ به پری نن پیل کو د خپلو نظرونو ساتنه ده.
الورع لابن أبي الدنيا (٦٦).
- ابي حکیم وایې:
حسان بن ابي سنان د اختر په ورځ ووتلو کله چې کور ته راستون شو بنځی ورته وویل: څومره بنائسته بنځی دی نن ولیدی؟ کله چې یې تری پوښتنه زیاته کړه هغه وویل: تباہ شی ما له خپلی غتمی گوتی پرته بل څه ته نه دی کتلی تردی چې تاته راستون شوم.
الورع لابن أبي الدنيا (٦٨).
- علاء بن زیاد وایې:
خپل نظر د بنځی په څړوکی پسی مه پسی کوه ځکه نظر په زړه کې شهوت پیدا کوی.
الزهد لأحمد (٣١١).
- ابراهیم بن ادهم ویلې دی:
باطل ته ډیر کتل زړه نه د حق پیژندل ختموی.
حلیة الأولیاء (٢/٨).

• قال ابن القيم -رحمه الله-:

د نظر په ساتنه صبر ډیر اسان دی په هغه درد باندی د صبر نه چې له نظره پیدا کیږی.

الجواب الكافي (١٥٣).

• ابن القيم -رحمه الله- وایي:

د نظر له افت څخه دادی : چې افسوس، اسویلې او درد په میراث کې پرېږدی یو کس به وینې چې نه بیا په هغه کار برلاسه وي او نه تری صبر کولای شی.

الجواب الكافي (١٥٣).

• مجاهد -رحمه الله- وایي:

له حرامو څخه نظر ساتل د الله جل جلاله مینه په میراث کې پرېږدی.

فتاوی ابن تیمیة (١٥/٣٩٤).

د تیروتنی اصول:

• إمام ابن القيم رحمه الله ویلي :

دخطایې او تیروتنی دری اصول دي:

• لومړی تکبر او لویې چې ابلیس یې په خپل انجام

د سرو زرو کړنښې

{ ۷۰ }

ورسو.

• دویم حرص چې ادم علیه السلام یې له جنت څخه راوویست.

• دریم کینه چې انسان یې د خپل ورور په وژنه جرات مند کړ.

څوک چې له ددری واپرو وساتل شو نو له شر څخه په امن شو:
کفر له لویې مینځته راځي،
گناهونه له حرص څخه،
ظلم او زیاتی له کینې څخه». (الفوائد_ ۱ / ۵۸).

دبدعاتو مخنیوی

إمام الأوزاعي رحمه الله وايي:
"کله چې بدعت پیل شي،

او اهل العلم یې انکار ونکړي، نو وروسته بیا سنت وگرځي".
التعديل والتجريح للباغي المالكي (۱/۴۶).

دغږ لوړول سریتوب ندی:

که چېرې سریتوب دغږ په لوړوالی کې وي،
نو سپی به په سریتوب او نروالی کې د ټولو سردار و.

له ځانه پیل وکړه!!!

ددي پر ځای چې دفتوی پر کرسی ناست او پر نورو تور پوری
کوی.

خپل ځان داصلاح کونښن پیل کړه.

له ځان وروسته گناه مه پریرده

نیکمرغه هغه دی،

چې له مړینی سره یې گناهونه هم مړه شي.

د عبادت خوند:

امام أحمد بن حرب رحمه الله وايي:

"پنځوس کاله می دالله جل جلاله عبادت وکړ،

خو دعبادت خوند می تر هغه احساس نکړ ترڅو چې می لاندي

شيان پرینودل:

د سرو زرو کړنښې

{ ۷۲ }

- دخلکو خوښی می پرینبوده ترڅو وتوانیدم چې حق ووايم.
- دې لاری خلکو ملگرتوب می پرینبود نو دنيکانو له ملگرتيا برخمن شوم.
- د دنیا خوندونه می پرینبودل پرځای می داخرت خوندونه وموندل.

سير أعلام النبلاء (۳۴/۱۱).

د نورو پرده ساتل

که غواړی چې دالله جل جلاله لوری په پرده کې پاتی شي،
نو هغه دهیڅ یو بنده بی پرده گي مه کوه.

په عمل کې د سنتو پیروی

إمام ابن القيم رحمه الله وايي:

داخلاص او رسول صلی الله علیه وسلم له پیروی پرته عمل داسی
دي،

لکه مسافر چې خپل پنډوکی (پیتی) کې شگې بارکړی وي،
چې دپنډوکی له دروندوالی پرته ورته بله کومه گټه نلري.

الفوائد (۴۹).

د گناهونو ناوړه پایله:

خومره خلک دی چې په غاړه کې یې دگناهونو زنجیر په اچولو سره، شیطان د اور لوری ته راکشکوي:

ابن الجوزی رحمه الله وايي:

گناهونه دگناهنگار په غاړه کې دزنجیر په څیر وي چې پرته له استغفار او توبې نه لیري کیږي.

صبر

دصبر په اموخت سره،

دژوند نیمې ستونزې راکمپري.

تل عادلہ اوسه:

شیخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله وايي :

په ټولو واجب دي،

چې په هر حال کې، له هرچا سره عادل واوسی،

ظلم په مطلق ډول حرام دي،

هیش وخت په هیش صورت جواز نلري.
منهاج السنة (۵/۱۲۶).

د ژبې کنټرولول

مالک بن دینار رحمه الله وايي:
سلفو به ددری خبرو سپارښتنه کوله:

• دژبې په کنټرول.

• داستغفار په زیاتوالی.

• او په ځانلوالی.

صفوة الصفوة (۲/۱۶۴).

د استغفار فضیلت:

شیخ الإسلام ابن تیمیة (رحمه الله) وايي :
استغفار(له ربه بښنه غوښتل)له ټولو ستره نیکی ده، مجال یې
پراخه دي ،
څوک چې په وینا، عمل، او رزق کې دکمی او زړه دتقلب احساس
کوي،
نو استغفار ته دی مخه کړي.

مجموع الفتاوی: (۱۱/۶۹۸).

د ځان اهمال د ټولنی اهمال دي

ابن باديس وايي:

" هغه څوک بل چاته گټه او فايده نشي رسولای چي دځان په اړه

بي پروا وي،

په عقلي، روحي او بدني لحاظ ځان ته پاملرنه ددی لامل کيږي چي

انسان دی دنورو په اړه هم خيرخوا واوسي".

د زړونو ثبات:

امام أحمد بن حنبل- رحمه الله- ته دفتنی پر وخت وويل شو:

ايا نه گوري څرنگه باطل پر حق بر لاسي شو؟

هغه ځواب ورکړ: "هيڅکله داسی نده، تر څو چي زړونه ثابت

وي نو تر هغی به حق غالب وي"

ربه ته مو پر حق باندي زړونه ثابت کړي.

له نورو سره ښیځیره:

داسمان دلاندې او دځمکې پر سر په هرځای کې له هر چا سره
ښیځیره او نیکې وکړه، ځکه ته نه پوهیږی چې کله او چیرته به
یې بدله مومی!!!؟

د نیکانو بدی بیانول:

دانسان لپاره داشر پوره دی چې نیک عمله او صالحه نوی،
خو د نیکانو په اړه بد وایې!!!

د مرگ په اړه د خلکو یقین:

عمر بن عبد العزیز (رحمه الله) وایې:
ما داسی یقین ندی لیدلی چې د شک په څیر وي، پرته د مرگ په
اړه دخلکو د یقین نه، لدی امله مرگ ته تیاری نه نیسي.

له وینا سره باند کړنه مل وی:

وینا دښه کولو سره دی عمل هم ښه کړه،
تر څو ښه وینا او ښه عمل سره یو ځای شي.

دیني پوهه فتنو څخه د خلاصی لامل گرځي:

مقبل الوداعی رحمه الله وایي:

مونږ دفتنو په زمانه کې اوسو،

واجب ده چې دالله په دین کې پوهه تر لاسه کړو،

تر څو وکولای شو په پوهی او بصیرت سره له فتنو لیری پاتی شو.

قمع المعاندين (٦١).

امر بالمعروف:

دهری نیکی پیل له ځانه وکړه،

ترڅو نورو د رابللو پروخت دی وینا مؤثره وي.

نيك عمل ژوندانه د بدلون لامل گرځي:

ابن القيم رحمه الله وایي:

که چیرته انسان خپله گناه په نیکی بدله کړي،

رب العزت به ورته ذلت په عزت، بدبختی او سزا په نیکمرغی او

هوساینه بدل کړي.

زړه دنرموالی اودرملنی دوه ستر لاملونه

- دقران کریم تلاوت او او په لوستنه کې سوچ فکر.
- دالله جل جلاله ذکر او یادونه.

کرسمس لمانځل

- دکرسمس لمانځلو دلیل یې دکال پیل وي !!
- دمولد لمانځلو دلیل یې درسول صلی الله علیه وسلم سره مینه وي!!

- د(مینی ورځ) لمانځلو دلیل یې دمینی زیاتوالی وي!!
- دمور ورځ لمانځلو دلیل یې دمور سره نیکی وي!!

او همداسی نور...

- خو کله چې ورته مخي ته درسول صلی الله علیه وسلم سنت تیر شی نو دپریښودو لامل یې سنتوالی ښایی وایې فرض خوندی!!!!

الله جل جلاله فرمایې:

((فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا))

د چغلی پایلې

چا یو نیک سړی ته چغلی پیل کړه هغه ورته وویل:
دری جنایتونه دی ترسره کړل:

- زما او زما د ورور ترمنځ دی اړیکې پریکړی.
- زما خالی زړه دمصرف کړ.
- زما په زړه کې دی خپل احترام کم کړ.

قناعت او رضایت:

چا چې دنیا کې په لږه رضایت او قناعت وکړ،
ټولی ستونزي به ورته اسانه شي.

ډیره دردونکی ده ځوانانو

یوسپین ږیری وویل:

نی ځوانان اوسپني او درانده شیان پورته کولی شي،
خودسحر په اذن سره نشی کولای چې له ځانه بږستن پورته کړي.

ستونزمنه ده

دا لازمه نده چې دځان لپاره په هر زړه کې ځای پیدا کړي،
ځکه دخلکو زرونو تنگ شوي،
بلکې یواځې داپوره ده چې ددوی په نفسونو کې دخپل احترام
دراټوکولو کوشنښ وکړي.

په هر حال کې د الله جل جلاله شکر ویستل پکار دی
یونانی حکیم وایي:

مابه ژړل کله چې به خپه ابله گرځیدم،
خو هغه وخت می له ژړا بس کړل، کله چې می داسی څوک ولید
چې خپو دنشتون لامله په ځنگونو گرځیده.

فرق

دهغه چا ترمنځ چې دخپلو مینوالو دشمیر دزیاتولو لپاره لیکنې
کوي، او هغه چا چې داصلاح اونیکيو دخپرولو په خاطر لیکنې
کوي دادي:

- لومړی: دخلکو دغوښتونو بندیوان دي.
- دوهم: پاچا دی که څه هم خلک یې نه پیژنی.

خپلو نیمگړتیاوو ته پاملرنه:

عکرمه رحمه الله وايي:

"ماله هغه چا کم عقل ندی لیدلی چې دځان بدې پیژنی، خو بیا هم له خلکو غواړی چې په علم او نیکی یې موصوف کړي".
تنبيه المغترین (ص: ۳۳).

د دینو اخلاقو ارزښت:

ابن سعدي رحمه الله وايي:

"دنفس په خوښی کې دینو اخلاقو خاص ارزښت دي، یواځی هغه خلک یې پیژنی چې تجربه کړی یې وي".
انتصارالحق : ص (۴۶).

د خوښوی او کرکی لامل:

څوک چې دی دکومو خوښوونو لامله خوښوی، دهنی دښتون لامله درڅخه کرکه هم کوي.

ستونزي او مشکلات:

شيخ الاسلام ابن تيمية (رحمه الله) وايي:
"ناوره پېښې، تکالیف او مشکلات ديځني او گرمي په څير دی، چې
تری خلاصی نشته، باید انسان يي په راتللو غوسه، غمژن او سوچی
نشي".

مدارج_السالكين.

رسنيو سره په تعامل کې احتياط

دناسمه خوړو په خوراک سره صحت خرابيږي،
خو دې لاری او فاسده کتاب په لوستولو سره عقل فاسديږي.
(څيرکه اوسې چې رسنی مو په عقل لوبې ونکړي).

قراني پيغام:

(وَاسْتَبَقَا الْآبَابَ ...) سورة يوسف : ۲۵
دواړو کوبښن کو چې يوله بله مخکی دوازی ته ورسې،
(کله تگلاره يوه وي خو موخې او نیتونه سره جلا وي))

د دوستی انتخاب:

امام شافعي-رحمه الله- وايي:

د انسان لپاره پکار ده چې د دوستی لپاره رينستنې او وفادره خلک وټاکي، لکه څرنګه چې د امانت ساتنی لپاره امانت داره او باوري خلک ټاکي.

[الانتقاء لابن عبد البر ۱۵۷].

عذر وړاندې کول:

که يو چاته د عذر وړاندی کولو موخه يواځی غرور او ځان خوښی له مينځه وړل وي، نو په هر عاقل واجب ده چې له هره تيروتنی او خطا سره عذر مل کړي.

روضه العقلاء (۱۸۶).

د سرلوړی او مشری لامل:

له ابو سفیان څخه وپوښتل شو:

د څه لامله سرلوړی او د قوم مشر شوي؟

هغه وويل: له چاسره می بحث او جګړه نده کړی مګر داچي

دسولی لپاره می لار پريښی ده.

نثر الدر (۱۶۷/۳).

د راز ساتنې اهميت

عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - وایي:

چا چې خپل راز پټ وساته،

اختیار به یې پخپل لاس کې وي،

او چا چې ځان د نورو ته وړاندې کړ، بیا دی هغه څوک نه

ملا متوي چې پده بدگمانی کوي.

د نبوی سنتو راژوندی کول:

علامه ابن عثيمين - رحمه الله - وایي:

دا څرگنده ده چې د نبوی سنتو په راژوندی کولو دوه ځله انسان له

ثوابه برخمن کېږي:

- لومړی په سنت د عمل کولو.
- دوهم سنت در اژوندی کولو.

خوراج او د مسلمانانو وژنه

أيوب السخيتاني رحمه الله وايې: " خوراج په نومونو کې سره مختلف دي، خو په توره کې سره متفق دي".

يعنی ډلې او تگلارې يې سره جلا دي خو د مسلمانانو په وژنه سره يوه خوله او يوسلا دي.

الشريعة للأجري (۵/۲۷۴).

ناسمه حالات:

له مرغانو مه پوښتی چې ولی يې خپل استوگنځايونه پرېښودل، بلکې له هغه ظروفو او حالاتو وپوښتی چې دوی يې کوچ کونی ته اړ کړل.

نصیحت

که چیرته ستا د ورځنۍ پلان لومړنۍ پریکړه د سحر لمانځه ته راوینیدل نوي،

نو د پاتی ورځی پلان دی هیڅ ارزښت نه لري.

(ځکه ته دکامیابی په پیل کې پاتی راغلی).

له حق څخه سرغړونه

شيخ الإسلام ابن تیمیة - رحمه الله - وایې

څوک چې حق نه منی،

الله جل جلاله به یې دباطل په منلو امتحان کړي.

پرته له پوهی په دین کې له خبرو ډډه وکړئ

شيخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله وایې:

چا چې په دین کې بی له علمه او پوهی خبرې وکړي دا دروغجن

دی، که څه هم دروغ ویل یې موخه نوي.

موبایل:

دی دعوت منبر کړه، نه دگناهونو هدیره.

غریبی د پیغور سزا:

ابن سرین - رحمه الله - ته وویل شو: کله چې یې خپله شتمنی له

لاسه ورکړه، چې تاون دی زیات وکړ.

هغه ځواب ورکړ: دا هغه گناه وه چې ما یې د څلویښت کالو

راهیسی دسزا انتظار ویسته،

بیا تری دگناه په اړه وپوښتل؟

هغه وویل: ما یو چاته دناچاری او غریبی پیغور کړي و .

جعلی دوستانه:

کوټه او جعلی ملگری دسوری په څیر دی،
کله چی زه په لمر کې یم له ما وړاندی روان وی، او کله چې تورتم
ته شم بیا ورک شي.

ورځنی حقیقت:

مونږ ځینې داسی اشخاص له لاسه ورکو ،
چې مړه نوی مگر په هغوی کې هغه صفات مړی شوی وي چې
مونږ به دهغی له امله خوښول.

یو سپین ږیری راته وویل:

یو وخت زه او صحت دواړه دمال په لټه کې وو، خونن زه اومال
دواړه دصحت په لټه کې یو!

له حکمت ډکه خبره

دری ډوله خلک پخپل ژوند کې مه هیروه:

- چا چې درسره په سخت او مشکل وخت کې مرسته وکړه.
- چا چې په سختو او مشکلو حالاتو کې یواځې پریځودی.
- چا چې درته ستونزې او مشکلات پیدا کړل.

داخلي نیمګړتیا

عبدالکریم بکار وایې:

دسمنان مو راته دروازی په سختی ټکوي،

خو تر هغی درانوتلو توان نلری تر څو چې مو ورته له دننه

خلاصې کړي نوي.

ګټور نصیحت

که غواړی چی په هیڅ کار بشپیمانه نشی، نو هر کار دالله جل

جلاله درضا لپاره وکړئ.

د قران کریم سره تعامل:

کچیری دهغه کسانو له ډلی څخه نه یې:

(یتلونه حق تلاوته)

چې قران کریم په حق او ریښتني سره لولی،

نو لږ تر لږه دهغو له جملی خو شه:

(اقرؤوا ما تیسر منه)

هغه ولولی چې تاسو ته اسان وي

که اول او دوهم دواړه کارونه مو ونکړای شو نو بیا

(فاستمعوا له وأنصتوا)

قران ته غوږ ونیسی او چوپ شی

خو په هیڅ وخت کې له قران سره اړیکه مه شلوی.

د پند خبره:

هری کندي ته له غورځیدو څخه قدم ساتل کیږي بی له قبر څخه،

څیرکه هغه دی چې دغه کندي ته دغورځیدو لپاره تیاری وکړي،

ځکه انسان به په ټولو مخکنیو کارونه بشپیمانه وي پرته له هغی

چې د الله جل جلاله درضا لپاره یې کړي وي.

له نا امیدی ځان ساتل:

ابن القیم- رحمه الله- وایې:

دخپل حکمت له مخی الله جل جلاله دخپل بنده په وړاندی دروازه نده تړلی، مگر داچې دخپل رحمت له وجی یې ورته دوه دروازی پرانستی دي.

انسان او مړښت:

حیوان هعه وخت خطرناک وي کله چې وږی وي، خو انسان بیا هله خطرناک او ضرری شي چې کله په خپته مور شي.

په معاصر وخت کې ستره سپارښتنه:

ابن حزم - رحمه الله تعالی - وایې:

"په حساسو مسائلو کې چوپتیا څومره غوره ده؛ ډیر خلک مو ولیدل چې خپلو ژبو هلاک کړل خو داسی څوک مو تر اوسه ندی لیدلی چې چوپتیا ورته زیان رسولی وي."

الرسائل: (۱/۴۰۲).

د بدو ځواب باید بد نوی:

يو کس يحيی بن معين ته کنځل وکړل،
خو هغه ځواب ورنکړ، چا ورته وويل چې ويل دی ځواب
ورنکړ،
هغه وويل ما دا علم د څه لپاره زده کړي.

د دوستانو غدارۍ:

ځينې خلکو ماته داسی تجربه پريخوده،
چې دهغه نه په زده کړه زه کولای شم چې څنگه دهغوی په خیر
له نورو خلکو په راتلونکی کې ځان وساتم.

د نوی ورځ پیل:

کله چې دی نوی ورځ پیل کړه،
معنی دا چې الله جل جلاله دی په عمر کې یوه ورځ ددی لپاره
ورزیاته کړه، چې ترڅو توبه وباسی او خپل نیک اعمال لا زیات
کړي.
باید دغه درکړل شوی فرصت بی ځایه له لاسه ورنکړئ.

د زړه شتمنی او د مال ډیریدل:

شیخ عبد الرحمن السعدی- رحمه الله- وایي:

په رینستنې شتمنی د زړه ده نه د مال ډیریدل،

خومره شتمن او مالداره دي چې زړونه یې غریب او حرصناک

وي.

بیوزلي:

حاتم الأصم- رحمه الله- وایي:

له بیوزلی او غربت څخه مه ویریره، ځکه ته الله جل جلاله له

اور څخه ویرولی یې، نه له غربت او ناچارۍ څخه.

د الفاظو په سمه توگه استعمال

خبرې او ویناوې کیلیانو ته ورته دي،

که په سمه توگه یې استعمال وکړي، نو د ډیرو خلاصی خولې به

پری بندې کړي، او د ډیرو بند زړونو به پری خلاص کړي.

د زړونو ترلاسه کول:

که غواړی چې دنورو په زړونو کې احترام پیدا کړي،
نو دخپلي وينا او اسلوب معيار لوړ کړئ نه داچې په خلکو غږ
لوړوي.

ځکه باران گلونه رازرغونوی نه برښنا.

اخلاق

اخلاق د دوکان په څیر دي،
چې قفل پې ژبه ده ، کله چې قفل خلاص شي نو معلومه شي چې په
دوکان کي سره زر دي او که سکاره.

نیک عمله دښمن درته له بد ملگری غوره دي:

سفيان بن عيينة-رحمه الله- وايي:

ځکه نیک دښمن دی خپل ايمان دی له دی منع کوی چې تاته زیان
او تکلیف درورسوي،

خو بد ملگری تاته دزیان رسیدو په اړه لا پروا وي.

تل پاتی نیکی او گناه:

په خواله رسنیو کې دخپلو مطالبو خپرولو سره محتاط اوسئ:
که د مرگ وروسته،

تل پاتی نیکی (صدقة جاریة) نشي پریخودای، باید کوشنښ وکړئ
چې تل پاتی گناهونه (ذنوب جاریة) هم پري نږدئ،

بد یې مه گڼه:

هغه څه بد مه گڼه چې الله جل جلاله ستا لپاره غوره کړي،
کله د الله جل جلاله په غوروالی او انتخاب کې لوی مصلحت
پروت وي،

چې ته پری نه پوهیږي.

دپند خبره

له یوی ونی څخه یو ملیون د اور بلونی کړکې جوړیږي، خو دغه
یو کړکی کولای شي ملیون ونې وسوځوي.

لدی امله په خپل ژوند کې یو منفي کړنه مه پریږده چې ستا ملیون
مثبتې کړني له منځه یوسي.

گناهنگار ته گناه څخه د خلاصې دعا

ابن مسعود-رضي الله عنه- وايي:

کله چې تاسو يو گناهنگار د گناه په کولو وويني، دالله له لوري ورته بد دعايې مه غواړئ، او مه ورته کنځل کوي، بلکې دعا ورته وکړي چې الله جل جلاله ورته له دغې گناه څخه خلاصې ورکړي.
التوبة لابن أبي الدنيا(مخ ۹۹).

د درد احساس

هغه څوک چې درد او تکليف پيژني،

په سختيو او مصبتونو کې به يې دنورو ترڅنگ ولاړ ويني.

ريښتيا او دروغ

پدې خاطر دروغ مه وايه چې خلک راغذب کړي او تا خوبس کړي، او له ريښتياو مه ويريره که څه هم خلک له تا ليري کوي، ځکه دخپل ځان او نورو سره ريښتنولي يو ستر هدف دي

عمل:

مالک بن دينار -رحمه الله- وايي: "عمل د نه قبلیدو ويره سخته ده دعمل له کولو نه".

بد گمانی:

په ټولنه کې یوه بشری کړي داسي ده، چې خلکو ته یواځی
د نیمگړتیا په نظر گوري،
خو خپلو ځانونو ته بیا دکمال په نظر گوري.

منفی کړنه:

زمونږ ټولنه دسترگو پر ځای په غوږونو لیدل کوي.

ریښتني نیمگړتیا:

دا عیب ندی چې یو څوک دی له تا څخه غوره وي،
بلکی عیب دا دی چې ته دهغه سمعت (حیثیت) دنورو په وړاندی
خرابوی،

دا ځکه چې ته نشی کولای دهغه په خیر ځان جوړ کړي.

چغلی:

که غواړي وپیژني چې خلک ستا په غیاب کې ستا په اړه څه وایي،
نو هغوي ته غوږ شه...!

چې ستا په حضور کې دنورو په هکله څرنګه خبري کوي.

هدف باید واضح وي:

ځکه دکامیابی په وړاندي ستر خنډ دموخو ناڅرگندتیا ده.

په نیکو کارونو کې تیزی:

کله چې د یو چا پر مخ د خیر او نیکی دروازه پرانستل شي،
نو باید دهغي په لوردی تیزی وکړي،

ځکه دا نه پوهیږي چې کله یې پر وړاندي تړل کیږي.

کتاب الزهد للإمام أحمد-رحمه الله-

په گناه استمرار:

په وړو گناهونو همیشوالي انسان دلویو او کبیره گناهونو کولو ته

اړ باسي

له گناه ځان ساتل:

گناهونه سپک مه گڼه،

ځکه کله دوږي گناه پیل هم ژوند د ختمیدو لامل وي.

د رب لویی:

دگناه کموالي او وړکوالي ته مه گوره،
بلکی دهغه رب لویی او عظمت ته وگوره چې ته یې نافرمانی
کوي.

دگناه زیان:

ابن القیم-رحمه الله-وایې:
کله چې گناه په پته ترسره شي نو زیان یواځي گناهگار ته وي،
خو کله چې په ښکاره وي نو بیا یې زیان دټولني ټولو وگړو ته
رسي.

چاپلوسی:

ځینې اشخاص تاته مخلص نوی،
یواځی خپلو گټو دی ته اړ کړي وي چې تاته اخلاص وښایې،
کله چې یې پرتا پوری تړلي گټې تغیر شي، نو اخلاص یې هم ورسره
تغیر وکړي.

د دنیا ازموینه:

مونږ تل په دنیا کې په ازموینه کې یو،
هره شیبه کیدای شي چې له مونږ څخه د امتحان پارچه واخیستل
شي او هغه ځانگړې وخت پای ته ورسې چې دالله جل جلاله له
لوری ټاکل شوي،
نو....

خپلی پانی ته پاملرنه وکړه او د بل پانی ته له کتو تیر شه.

د خلکو تعامل:

په ژوند کې به له دوه ډولو خلکو سره مخامخ کېږی:

- لومړي هغه دي چې ستا دښه سریتوب او خدمت
له وجی ستا قدر او احترام کوي.
- دوهم هغه چې ستا ښه سریتوب او خدمت یواځی
دځان په گټه استعمالوي.

د نورو په اړه فکر:

خپله خبره په خپل ځان تجربه کړه،
مخکي له دینه چې دنورو په نفسونو یې ورټک وهي.

د سرو زرو کرښې

{ ۱۰۰ }

دهغه چا په خیر شه!

چې په لیدو دي خلک ووایې،
(لاتر اوسه په نړۍ کې ښیگره شتون لري).

دنيکی بدله:

له سکندر پاچا څخه وپوښتل شو:
په پاچايې کې دي کومه يوه لاسته راوړنه ده چې ته پری ډیر
خوښ یې؟
هغه وويل: پدی توانیدل تر څو هغه چاته غوره بدله ورکړم چې له
ماسره یې نيکی او احسان کړي.

د خلکو رضایت:

د کامیايي راز نه پیژنم،
خو دناکامی راز دتولو خلکو درضایت هڅه ده.

د غم او کړاو لامل:

ابن القيم رحمه الله وايي:

کړاوونه، غمونه، اوسوچونه د دو لارو مينځته راځي:

- د مال حرص او له دنيا سره مينه.
- په عبادت او نيکيو کې سستوالي.

((عدة الصابرين : ۲۵۶))

د الله جل جلاله ذکر:

نيکمرغي، ډاد، سکون، اونفسي راحت يواځي دالله جل جلاله په

ذکر(يادونه) کې دي.

د بدبختيو لامل:

دټولو بدبختيو لامل دالله جل جلاله له ذکر(ياد)څخه مخ اړونه ده.

مخ بدلونه:

خلک هره ورځ خپل مخونه بدلوي، نو خپل ارزښت دخلکو په

مخونوکې مه گوره!.

د سرو زرو کرښې

{ ۱۰۲ }

له ژوند نه زده کړه!

زیاتره ستونزي او مشکلات له دو لاملو مینځته راځي:

- بدگماني.
- ضد او عناد.

نبوي رڼا:

ابن تیمیة-رحمه الله- وايي:

کله چې هم خلکو خپله اړیکه له نبوی علم سره شلوي،

دفتنوپه تورتمیو کې ښکیل شوي،

بدعات او ناروا کړنې مینځته راغلي، او دخلکو ترمنځ شر پیدا

شوي.

ښه او بد:

عقلمند یواځي هغه ندي چې دښو او بدو توپیر وکړي،

بلکې عقلمند هغه دي چې دښو پیروي وکړي اوله بدو ځان وساتي.

د نیکمرغۍ بشپړتیا:

د انسان نیکمرغۍ په دري شیانو بشپړېږي:

- دگناه څخه وروسته توبه ویستل.
- د نعمت شکر په اداء کول.
- په سختی او تنگستیا صبر کول.

بريالی دوستي:

بريالی دوستي دسترگي او لاس داړیکې په شان ده،
کله چې لاس درمند شي سترگه اوښکه تویوي، او کله چې سترگه
اوښکه توي کړي نو لاس یې پاکوي.

لویه لاسته راوړنه:

له یو حکیم څخه وپوښتل شول:
په ژوند کې د انسان تر ټولو لویه لاسته راوړنه کومه یوه ده؟
هغه په ځواب کې وویل:
په ژوند کې د انسان تر ټولو ستره لاسته راوړنه دا ده چې په غیاب
کې یې خلک په ښو (نیکه) یاد کړي.

د سرو زرو کړنې

{ ۱۰۴ }

د اړينو خلکو سره مرسته:

ابن القيم - رحمه الله - وايي:

خلکو دستونزو حلولو او هغوي دارتياو پوره کولو خوند هغه
څوک پيژني چې تجربه کړي يې وي.

اخلاقي ناروغي:

ناروغي يواځې په بدن پوري نده تړلي،
بلکي اخلاقي ناروغي هم شته. کله چې د بداخلاقه انسان وليد نو
دالله جل جلاله له درباره ورته روغتيا وغواړه،
او دالله ډيره زياته شکره اداء کړه چې له دغه مرضه يې ژغورلی
يې.

رب د نافرمانی لامل:

که چيرته انسان دخپل رب لوی او عظمت پيژندلي، نو هيڅکله به
يې هغه دنافرمانې جرأت نوی کړي.

ژوند:

د ژوندانه په نظام کې:

- نه بشپړه خوشحالي شته.
- او نه تل پاتی غم.

چوپتیا:

یو حکیم وایي:

انسان خبرو د زده کړی لپاره دوه کاله ته اړتیا لري، خو د چوپتیا د زده کړی لپاره پنځوس کلونو ته اړتیا لري.

ځینې خلک:

ځینې خلک دمصنوعي ونو په څیر وي،

چې هرڅومره یې دښیګڼو په اوبو یې خړوب کړي خو بیا هم میوه نه نیسي.

د خلکو کړنې:

ویناوې کله دروغجنې وي خو کړنې تل حقائق وایي،

له ځینو حالاتو ډیره مننه ، چې ماته یې دبشریت ریښتونې څیره

د سرو زرو کرښې

{ ۱۰۶ }

څرگنده کړه.

نورو د مشاعرو خیال ساتل:

د خلکو له احساساتو سره لوبې مه کوه
شاید ته پدغه لوبه کې بریالی شي،
خو خپل خواو شاه دوستان به دژوند په اوږدو کې له لاسه
ورکړي.

سپې او غرځنۍ:

سپې له غرځنۍ څخه وپوښتل ته ولی په ځفاسته کې همیشه له
ماڅخه مخکې یې؟
هغې ورته په ځواب کې وویل: څه دخپل ځان لپاره منډه وهم او ته
یې دخپل بادر لپاره!
که دحق لپاره له ځان څخه غرځنۍ نشي جوړولي نو دباطل لپاره له
ځان څخه د پردیو سپې مه جوړوه.

دري شيان:

په دري شيانو کې گټه نشته:

- دولت چې د بخیل په لاس کې وي.
- توره چې د بوزدل په لاس کې وي.
- قلم چې د منافق په لاس کې وي.

راتلونکي وخت:

علي - رضي الله عنه - وايي:

په تاسو داسي وخت راتلونکي دي چې:

- مشر به مو گناهنگار وي،
- عالم به مو منافق وي،
- کشر به مو د مشر احترام نکوي،
- مالدار به مو د غريب مرسته نکوي.

دکینه گر انسان نښې:

لقمان حکيم وايي:

د کينه کونکي دري نښې دي:

- کله چې يې ملگری پناه وي غيبت يې کوي،

د سرو زرو کرښې

{ ۱۰۸ }

- چې حاضر شي چاپلوسي يې کوي،
- په تکليف او مصيبت يې خوشحاليږي.

يو حکيم وايي:

د خلکو سره تعامل د ليدلو اخلاقو په بنياد وکړه،
نه دهغو خبرو په بنياد چې دهغوي په اړه يې له خلکو اوري،
ځکه ډير ځله اوريدلي خبرې دهغوي ريښتوني تمثيل نکوي.

انسانيت:

انسان چې کله انسانيت هير کړي، بيا له حيوانه هم بدتر شي.

نيک عمله دوست:

ابن القيم-رحمه الله- وايي:

نيک عمله دوست درته له خپله ځانه غوره دی، ځکه خپل نفس
درته په بديو امر کوي،
او نیک عمله ملگری درته تل په نيکيو امر کوي.

دنورو ناوړه کړنې باید ستا د بد خوی لامل نشی

کله چې له یو هیواده ځنگل جوړشي ، نو دا مهمه نده چې ته دی
هم د هغوی په څیر حیوان شي.

د خپل ځان احترام:

د خپل ځان احترام به دی کله دپته اړ کړي، ترڅو پخپل ژوند کې
له ډیرو خلکو سره اړیکې وشلوي.

کله په ناخبرۍ کې راحت وی

ټول هغه څه چې مونږ یې پیژنو زړه نه په ارامه کوي، کله کله
د زړه سکون د ځینې کارونو په نه پیژندلو کې وي!

له تا سره مینه لري:

ځینې خلک ستا خطاگانې او تیروتنې پلټي،

ترڅو له تا رخصت شي.

او ځینې نور بیا ستا له تیروتنو سترگې پټوي، ځکه له تا سره مینه
لري!

په خلکو کې لوړ او عالي هغه دی

((چې دخلکو په اړه کمې خبرې کوي))

او پاک نفسه هغه دی

((چې په خلکو نیک گمان کوي))

او تقواداره هغه دی

((چې دخلکو په خدمت او مرسته کې هلې ځلې کوي))

وفادری او انسان:

سپې ته درې ورځې ډوډي ورکړه،

تر درې کالو پوري به د یاد ساتي.

انسان ته درې کاله خوراک ورکړه، په درې ورځو کې به د هیر

کړي.

د خپلوانو ناوړه سلوک

د خپلوانو دغدر او دهوکو څخه مه حیرانېږئ،

ځکه له تاسو مخکې، یوسف علیه السلام سره خپلو ورونو دهوکه

وکره،

سره لدی چې هغه یو پیغمبر دي.

د لمونځ اهتمام:

سعید بن المسیب - رحمه الله - وایي:

د دیرشو کلونو راهیسي مؤذن اذان ندي کړي مگر داچې څه په جومات کې موجود یم.

له ځینو خلکو مرسته مه غواړه:

دڅلورو کسانو نه د هیڅ شئ په اړه مرسته مه غواړه سره لدی چې د مشکل حل دي دهغه په لاس کې وي:

- کینه گر.
- منافق.
- ذلیل.
- بخیل.

خیانت:

په وړاندي دی دپاونکې زمرې غوره دي له دینه چې ترشاه دی
خاینه گیدره وي

فتوی ورکول:

دهغه چا کار دي چې اهلیت یې ولري:
امام مالک - رحمه الله- وایې:
ما تر هغې فتوی نده ورکړي چې ترڅو زما لپاره اویا کسانو هغې د
وړتیا او اهلیت گواهي نده ورکړي.

پټه کینه

که چیري خلک دخپل ځان په اړه دنورو د زړونو له ارادو خبر
وي، نو له یو بل سره به توری په لاس مخامخ شوي وي.

دعلم اهمیت:

امام أحمد بن حنبل - رحمه الله- وایې:
انسان علم ته له خوراک او څښاک زیاته اړتیا لري،
ځکه خوړو او اوبو ته په ورځ کي یو ځل یا دوه ځله ضرورت
پیدا کیږي،

خو علم ته دخلکو اړتیا هغوي دساه اخستلو په شمیر ده.

هوساینه:

أبوالدرداء-رضي الله عنه- وايې:

دهوساينې او اساني په وخت کې الله جل جلاله راوبله شايد چي
دمشکل او سختي وخت کې دعا قبوله کړي.

په علم عمل:

أبوالدرداء-رضي الله عنه- وايې:

ترهغې عالم نه شي جوړيدای ترڅو چې متعلم ونه اوسي، او
ترهغې متعلم نه شي کيدای ترڅو چې په زدکړي علم عمل ونه
کړي.

خه له دی ډير زيات ويريرم چې کله دخپل رب په وړاندی
دحساب لپاره ودريرم اوماته وويل شي: "چې تا پخپل زدکړي علم
خه عمل کړي؟".

د اسلامي امت راتلونکی:

شيخ ابن باز-رحمه الله- وايې:

دا امت به ناروغه وي خو مري نه، په غفلت کي به وي خو ويده
کيږي نه.

د سرو زرو کرښې

{ ۱۱۴ }

مه نا امیده کيږي...

خپله سرلوږي او عزت به هله وويني چې کله د خپل رب لور ته
ستانه شوي،

ځانونه مو اصلاح کړه، او دخپلو ورونو مرسته مو وکړه.

يحيى بن ابي كثير-رحمه الله- وايي:

علم په جسمي راحت نه ترلاسه کيږي.

وصلي الله وسلم وبارك على عبد الله ورسوله محمد، وعلى
آله وأصحابه أجمعين

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**